

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

MANAGING THE SCHOOL'S LEARNING ENVIRONMENT IN THE NETWORKED
CENTER IMPROVE EDUCATIONAL QUALITY WAWEE UNDER THE AREA
OFFICE PRIMARY EDUCATION CHIANG RAI REGION 2

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

June 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย

พัฒนาคุณภาพการศึกษาวาปี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ของ กฤษณุ กอสละ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิติมา วรณศรี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. วัชร จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นทอง)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

เรื่อง:	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	กฤษณู ก่อสละ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2563
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. วัชรระ จตุพร
คำสำคัญ:	การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้, ศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวารี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวารี จำนวน 100 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวารี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับแรกจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สภาพแวดล้อมด้านการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาสภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวารี พบว่า 2.1) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ พบว่า ควรปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้งานเพื่อการเรียนรู้มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ควรจัดสรรงบประมาณมาสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี และควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาอาคารสถานที่ของโรงเรียน ตามลำดับ 2.2) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนมีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ค้นพบตนเอง และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามลำดับ 2.3) สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน พบว่า จัดกิจกรรมเสริมทางด้านวิชาการมีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มอย่างหลากหลาย และเปลี่ยนกลุ่ม ตามลำดับ 2.4) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร พบว่า ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

Title: MANAGING THE SCHOOL'S LEARNING ENVIRONMENT IN THE NETWORKED CENTER IMPROVE EDUCATIONAL QUALITY WAWEE UNDER THE AREA OFFICE PRIMARY EDUCATION CHIANG RAI REGION 2

Author: Klisnu Kosala, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2020

Advisor: Dr. Watchara Jatuporn

Keywords: Management learning environmental, Wawee educational management development network center

ABSTRACT

This research has a purpose 1) to study the management of the school learning environment in the Wawee Educational Quality Development Network Center. And 2) to study recommendations for the management of the learning environment of schools in the Wawee Educational Quality Development Network Center. The population of this study was administrators and teachers. Schools in the Wawee Educational Management Development Network Center, 100 people the data were collected by questionnaires (Rating scale). Data were analyzed by using statistics, frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research can be summarized as follows. 1) Management of the School's learning environment in the wawee educational management development network center found that in the overall picture was at the highest level in the first order of 3 descending order is the administrative environment at the highest level followed by the social environment and friends and teaching and learning environment, respectively 2) Recommendations for the development of the school's learning environment management quality In the Wawee educational management development network center found that 2.1) Building environment found that school buildings should be renovated is the highest frequency. learning resources are available to facilitate learning followed by budget should be allocated to create a technology learning center and should allow the community to participate in the improvement development of school buildings, respectively. 2.2) teaching and learning environment found that should bring local wisdom to help teach followed by based on the real life of the learner in organizing the learning experience is the highest frequency. A students have the potential for systematic thinking and to think critically, discover oneself, and organize a variety of activities for students to learn, respectively. 2.3) social environment and peer group found that oorganizing academic supplementary activities is the highest frequency followed by design activities for students to undertake a variety of group activities and to change groups, respectively. 2.4) Management environment found that value including obtain additional budget support from the local government organization is the highest frequency followed by to the community Participate in organizing the learning environment.

กิตติกรรมประกาศ

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร. วิชระ จตุพร ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายวิชา สมบุญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว (เพ็ญกสิวิทย์) นายเอนก กันหา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยมะฆาง ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์ และมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถาม จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ จนศิษย์ประสบความสำเร็จในวันนี้ ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุน และให้กำลังใจมาโดยตลอดเป็นอย่างดี

กฤษณุ ก่อสละ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	56
บทที่ 3.....	58

วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากร.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4.....	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	65
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.....	66
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.....	75
บทที่ 5.....	77
บทสรุป.....	77
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	77
วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผล.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	87

ภาคผนวก 92

    ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....93

    ภาคผนวก ข เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....94

    ภาคผนวก ค ตารางการหาค่า IOC..... 105

ประวัติผู้วิจัย 106

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนดังนี้.....	32
ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ดังนี้....	33
ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาวาวิ จำนวน 100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2563)	59
ตาราง 4 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม.....	66
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่	67
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน	69
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทาง การ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร	71
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทาง การ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน	73
ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.....	75

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	57
-------------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในยุคปัจจุบันการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของชาติที่มีคุณภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ดังนั้นงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาประเทศเป็นส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องจัดสรรในการพัฒนาการศึกษาเนื่องจากการลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรของชาติในอนาคตในยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ขึ้นโดยเป็นพระราชบัญญัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ทันกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ โดยในมาตรา 4 หมวด การจัดการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสื่อสารทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจาก การจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ได้ระบุไว้ว่า ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนผู้เรียนอาจมีการเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและมีประสิทธิภาพสูงสุด (ทรรศนีย์ วรหาคำ, 2559, หน้า 1)

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของดำเนินการจัดการศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

ด้วยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สถานศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศ โรงเรียนเป็นองค์การให้บริการที่ผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์การประเภทใด ๆ (Hoy and Miskel, 2001 อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555, หน้า 22) อย่างไรก็ตาม มีผู้วิจารณ์ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน เช่น Senge (1990, อ้างอิงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555, หน้า 23) ที่เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมักเป็นได้เพียงแค่การดัดแปลงเท่านั้น ยังไม่ถึงขั้นก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา การเปลี่ยนแปลงของโลกจากการจัดองค์การระบบเดิมที่เป็นระบบปิด เป็นองค์การที่พึ่งพาการใช้ความคิด ซึ่งองค์การในระบบใหม่ จำเป็นต้องเป็นองค์การที่มีความสามารถในการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นทางเลือกขององค์การสมัยใหม่ ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะสิ่งแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นเรื่องยากที่จะคาดการณ์ได้ล่วงหน้า จำเป็นที่จะต้องเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมที่จะปรับตัวเอง และนำองค์การให้มีศักยภาพในการแข่งขันได้สูง การยึดติดกับวิธีการและรูปแบบเก่า ๆ ในการทำงาน ถือว่าเป็นจุดอ่อนขององค์การในยุคปัจจุบัน เพราะเหลี่ยมมุมของการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน จำเป็นจะต้องเรียนรู้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงทุกวินาที จึงจะทำให้้องค์การมีความก้าวหน้า นำองค์การอื่นอยู่เสมอ (กาญจนา เทวศรัณยดิษฐ์, 2554, หน้า 2)

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของโรงเรียนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน

อาคารประกอบสถานที่ บริเวณ รวมทั้งบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน หรือก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่การงานของทุกคนในสถานศึกษาช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ (บุญนำ คันชิ่งทอง, 2552, หน้า 16) ในการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนนั้น จะแตกต่างกันในสภาพแวดล้อมของแต่ละคน ถึงแม้ว่าจะอยู่ห้องเรียนเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสม ย่อมส่งผลดีหรือมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังที่ (ลลิตา เจริญราษฎร์ 2554, หน้า 25) ได้กล่าวถึงการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความสุขในการเรียนรู้ ดังนั้นการบริหารจัดการที่จะทำให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์คือ โรงเรียนต้องมีสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากร วัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคลสามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จึงเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาเป็นคนที่สมบูรณ์ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ (ลลิตา เจริญราษฎร์, 2554, หน้า 24)

โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับโอกาส อันพึงที่จะควรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาโรงเรียน สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอย่างมากคือ การจัดสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึง ส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจ และเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ ตรงข้ามโรงเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ตามสภาพแวดล้อม จะทำให้บุคลากรทั้งใน และนอกสถานศึกษามีบรรยากาศที่น่าเบื่อ ขาดความอบอุ่น บรรยากาศที่เป็นมิตรและซาบซึ้งต่อโรงเรียนทำให้องค์กรแห่งการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (บุญทรง สังข์ทอง, 2537, หน้า 46) ซึ่งให้เห็นสภาพบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งนักเรียนจะมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมมากยิ่งขึ้นในบรรยากาศที่เอื้ออำนวยลักษณะทางสังคมจิตวิทยาการเรียนการสอนทั้งทางด้านอารมณ์สังคมเจตคติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนครูผู้ปกครองสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเสริมสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมจากการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมมีผลทำให้พฤติกรรม

ของคนเปลี่ยนไปในทางที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน ดังนั้น การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมย่อมส่งผลดีหรือมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ มีความสามารถ พึ่งตนเองได้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต แต่โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ ประสบปัญหาในการให้ความสำคัญกับการจัดการสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนน้อย จึงส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับโอกาส อันพึงที่จะควรได้รับการพัฒนาศักยภาพตามวัย เพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้นการจัดการสภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งแยกปัญหาออกเป็น 4 ด้านดังนี้ 1) ปัญหาด้านอาคารสถานที่จำนวนห้องเรียนมีไม่เพียงพอ 2) ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้คือการปรับสภาพของสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน 3) ปัญหาด้านการบริหารเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมีน้อยจึงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเท่าที่ควร 4) ปัญหาด้านกลุ่มเพื่อนเนื่องจากผู้เรียนมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2562)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยมุ่งหวังที่จะใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงแก้ไขในการบริหารงานการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพ ของโรงเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ 2) สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และ 4) สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน จากแนวคิดของนักวิชาการตามตารางสังเคราะห์

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน ครู จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2, 2563)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรการวิจัยในประเด็น ดังต่อไปนี้ ศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการได้ประเด็นการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่

- 3.1 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่
- 3.2 สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน
- 3.3 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร
- 3.4 สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยเรื่องศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วังสัจจกัณฑ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ไว้ดังนี้

1. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการในสถานศึกษาที่เป็นสิ่งเร้าที่มีศักยภาพ และมีอิทธิพลต่อนักเรียน จะส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้วยกระบวนการบริหารโรงเรียน คุณภาพ คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และด้านสังคมกลุ่มเพื่อน

1.1. ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่เสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้มีความแข็งแรง คงทน ปลอดภัย จนสภาพแวดล้อมมีความร่มรื่น น่าอยู่ มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการใช้อาคารอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน

1.2. ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่ให้คุณครูผู้สอนกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3. ด้านการบริหาร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการบริหารให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ด้านการให้บริการผู้เรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน และด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียนที่คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันจัดทำขึ้น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำในกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้พันธกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.4. ด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน ที่ส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ความประพฤติ การปรับตัว การดำรงชีวิตในโรงเรียน การเรียน เจตคติ คุณธรรมและจริยธรรม

2. ตำแหน่งงาน หมายถึง ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วังสัจจกัณฑ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่บริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน

2.2. ครู หมายถึง ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2.3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการในการพัฒนาจัดการบริหารโรงเรียนต่อไป

2. โรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

1.2 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี สังกัดสำนักงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1.3.1 ข้อมูลทั่วไป

1.3.2 ข้อมูลการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

2.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

2.2 หลักการบริหารจัดการ

2.3 แนวทางในการบริหารจัดการ

2.4 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

3.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

3.3 การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีแนวคิดว่าต้องเป็นมาตรฐานที่สถานศึกษาปฏิบัติได้จริงประเมินได้จริง กระชับ และจำนวนน้อยแต่สามารถสะท้อนบริบทของสถานศึกษา และคุณภาพการศึกษาได้จริงข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับหน่วยงานต้นสังกัด และระดับชาติ ดังนั้นการกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเน้นที่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพครู มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อกำหนดในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐานมี 5 ระดับ

ระดับ 1 กำลังพัฒนา

ระดับ 2 ระดับปานกลาง

ระดับ 3 ระดับดี

ระดับ 4 ระดับดีเลิศ

ระดับ 5 ระดับยอดเยี่ยม รายละเอียดของมาตรฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน

ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 4 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 5 กระบวนการบริหารและการจัดการ

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา ในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

1. มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและของต้นสังกัด รวมทั้งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนำแผนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษามีการติดตามตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษา และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบการนิเทศภายใน การนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา

3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตร

สถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมายสถานศึกษาบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน เชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย หมายรวมถึง การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มที่เรียนแบบควรวรรวมหรือกลุ่มที่เรียนรวมด้วย

4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย

6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดระบบการจัดหา การพัฒนาและการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

1.2 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย

1.3 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่าวิ สังเกตสำนักงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ข้อมูลทั่วไป

บทบาท อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 33 การบริหารและการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา อีกทั้งกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการ ภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการแบ่ง ส่วนราชการภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 13 กันยายน 2553 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2553 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภายในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภูมิภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

สภาพทั่วไป

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา โดยสนับสนุนส่งเสริมบทบาทสถานศึกษาให้ สามารถปฏิบัติภารกิจ ในการบริหารจัดการงานวิชาการ บุคคล งบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การจัด

การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีสถานศึกษาชั้นพื้นฐานทั้งหมด 8 โรงเรียน ประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนโป่งกลางน้ำประชาสรรค์ 2) โรงเรียนบ้านขุนสรวย 3) โรงเรียนบ้านวาวี 4) โรงเรียนดอยเวียงวิทยา 5) โรงเรียนบ้านมังกาล่า 6) บ้านแม่โง่งแย้ 7) โรงเรียนบ้านเลาลี 8) โรงเรียนบ้านปางก๊ว(ศุภสิทธิ์มหาคุณ) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครู จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 เป็นศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาตั้งอยู่พื้นที่ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ลักษณะทางภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง ประมาณร้อยละ 80 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2562, หน้า 16)

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2563 เป็นองค์กรที่มีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างความเป็นเลิศให้ผู้เรียนพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ค่านิยมวิสัยทัศน์

1. ระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ หมายถึง การบริหารจัดการตามกรอบโครงสร้างขององค์กร มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
2. ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม
3. ความเป็นเลิศ หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร มีทักษะการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิต

พันธกิจ

พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สถานศึกษาเอกชน ครอบครัวยุ โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนดังนี้

1. ส่งเสริมการบริหารจัดการตามโครงสร้างขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
3. เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร มีทักษะการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัว ในการดำเนินชีวิต

6. พัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน

เป้าประสงค์หลัก

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

2. ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3. ผู้เรียนมี ความรู้ความสามารถและทักษะการใช้เทคโนโลยี และภาษาในการสื่อสารทักษะการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิต เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถ และทักษะตามสมรรถนะ และสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และสถานศึกษา นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้บริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และสถานศึกษา มีการจัดองค์กรโครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบ ครบวงจร

8. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

9. การบริหารและจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย

10. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน

ข้อมูลการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ประเด็นกลยุทธ์

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กลยุทธ์ 1 พัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ สร้างความเป็นเลิศการใช้เทคโนโลยี ภาษาในการสื่อสาร ทักษะการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิต

กลยุทธ์ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุมและเสมอภาค ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ 4 เพิ่มประสิทธิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ

กลยุทธ์ 5 กระตุ้นการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

กลยุทธ์ 6 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ 7 ส่งเสริมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1. ความหมายของการบริหารจัดการ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555, หน้า 3) ให้ความหมายของการบริหาร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และการประเมิน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 15-16) ได้สรุปความหมายของการบริหาร คือ การร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงาน ร่วมกันในการร่วมมือกันทำงานนั้น จะต้องมีความเป็นหัวหน้าที่เรียกว่า ผู้บริหาร และการร่วมมือกันนั้นจะจัดในรูปขององค์การประเภทต่าง ๆ แล้วแต่วัตถุประสงค์ที่มีขององค์การนั้น ๆ

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2550, หน้า 10) ให้ความหมายการบริหาร หมายถึง กระบวนการประสานงานและบูรณาการกิจกรรมในงาน เพื่อให้บรรลุความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยบุคคลต่าง ๆ ปฏิบัติ

จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 11) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการบริหารว่า มีความสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การ ทรัพยากรทางการบริหาร ซึ่งรวมถึงกลุ่มบุคคลในองค์การ กลไกการดำเนินงาน หรือการจัดกิจกรรมขององค์การ และกล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมและสมาชิกในองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545, หน้า 36-39) ได้ให้ความหมายของการบริหารนั้น อาจให้ความหมายตามวัตถุประสงค์ของหลักการจัดตั้งหน่วยงานไว้ 6 ส่วน คือ การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (Public Administration) การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่าการบริหารธุรกิจ (Business Administration) การบริหารของ

หน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (Non-Governmental Organization) การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ (International Organization)

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550, หน้า 1) ให้ความหมายของการบริหารว่าหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุปการบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติอย่างประสานสัมพันธ์กันให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวางแผนการดำเนินการ การตรวจสอบ และการติดตาม และประเมินผล

2. หลักการบริหารจัดการ

สาคร สุขศรีวงศ์ (2550, หน้า 15) ได้กล่าวถึง หลักการของการจัดการตามแนวคิดของเทย์เลอร์ พอสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One best way) ที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์แทนการใช้กฎที่ไม่แน่นอน (Rule of thumb)
2. ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ คัดเลือก ผูกัด สอน และพัฒนาคนงานให้มีคุณสมบัติตรงตามงานที่ปฏิบัติ เพราะในอดีตคนงานจะทำงานของตนและแสวงหาประสบการณ์ไปเรื่อย ๆ จนพบวิธีที่ดีที่สุดด้วยตนเอง
3. มีการร่วมมือกับคนงานอย่างจริงจัง เพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่างานทั้งหมดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น
4. มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างการจัดการและแรงงาน หรือกล่าวง่าย ๆ ว่ามีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายผลิต เพราะในอดีตนั้นงานและความรับผิดชอบส่วนใหญ่จะตกอยู่แก่ฝ่ายผลิต (คนงาน)

ทฤษฎีองค์การของเฮนรี ฟาโย (Henri Fayol)

ดำรง วัฒนา (2545, หน้า 12-13, อ้างอิงใน อมรินทร์ กิจศิริรัตน์, 2556, หน้า 9) ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหารเพื่อบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปี ค.ศ. 1916 ฟาโย (Fayol) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องการจัดการและจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ Administration Industriels Generable เป็นภาษาฝรั่งเศส โดย ฟาโย (Fayol) เห็นว่าหลักในการจัดการนั้น ควรยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนไปตามตัวแปรต่าง ๆ เขาได้กำหนดหลักการสำหรับผู้บริหารไว้ 14 ประการ คือ

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) เป็นการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ
2. อำนาจสั่งการ (Authority) เป็นอำนาจสั่งการ ซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมของบรรดาผู้ที่มีตำแหน่ง เพื่อสามารถที่จะออกคำสั่งในการทำงานได้ โดยผู้ออกคำสั่งต้องมีความรับผิดชอบต่อบังคับสั่งในการทำงานได้
3. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นระเบียบวินัยที่คนในองค์กรต้องเคารพและยอมรับเพื่อสร้างสภาพงานที่เป็นระเบียบและเรียบร้อย
4. หลักการ “สั่งการโดยคน ๆ เดียว” (Unity of Command) เป็นหลักการซึ่งคุ้นเคยในชื่อของหลัก “เอกภาพในการบังคับบัญชา” ลูกน้องจะต้องฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงานก็ต้องรายงานกับผู้บังคับบัญชาโดยตรง
5. การมีทิศทาง (Unity of Direction) คือ การมีทิศทาง หรือ เป้าหมายเดียวกันโดยแต่ละกลุ่มงานย่อย (กอง แผนก ฝ่าย) ในองค์กรที่มีกิจกรรมแยกย่อยออกมา
6. ประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Interests to the General Interests) คือ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน
7. หลักการตอบแทน (Remuneration) เป็นหลักการตอบแทนการทำงาน ซึ่งถือเป็นแนวทางที่คนงานจะต้องได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม
8. หลักการรวมอำนาจ (Centralization) เป็นหลักการรวมอำนาจ หมายถึง ระดับความมากน้อยที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ ซึ่ง ฟาโย (Fayol) เห็นว่า การใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ควรกระทำที่สายการบังคับบัญชาในระดับสูงที่สุดที่เป็นไปได้ในสถานการณ์นั้น ๆ
9. การมีสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) มีสายการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นเสมือนห่วงโซ่หรือเส้นทางของคำสั่ง และติดต่อสื่อสารใด ๆ ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องในแต่ละสายงานภายใต้โครงสร้างของแต่ละองค์การ
10. การจัดระเบียบ (Order) เป็นการจัดระเบียบหรือการจัดให้คน ตลอดจนวัสดุสิ่งของได้อยู่ในที่ที่ควรอยู่ นั่นคือใช้คนให้เหมาะกับงาน จัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบ และมีระเบียบเกี่ยวกับงานพัสดุ
11. ความเที่ยงธรรม (Equity) เป็นความเที่ยงธรรมที่ ฟาโย (Fayol) กล่าวถึงหลักข้อนี้ว่านักบริหารควรมีทั้งความยุติธรรม (Justice) และความโอบอ้อมอารี (Kindliness)

12. หลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคลากร (Stability of Tenure of Personal Fayol) เป็นหลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคคลกร เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนบุคลากร พัฒนากับบริหาร

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความคิดริเริ่ม หมายถึง พลังที่จะคิดให้เกิดแผนงานแล้วทำต่อไปจนสำเร็จ จะเกิดได้ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการจูงใจ และมีความพึงพอใจในงาน

14. สามัคคีคือพลัง (Esprit De corps) เป็นภาษิตที่ว่า สามัคคีคือพลัง หมายถึง การเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมอันจะทำให้เกิดความกลมเกลียว และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในองค์การจากทฤษฎีของฟายโอย สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์การมีหลักการบริหารงานที่สำคัญอยู่ทั้งหมด 14 ประการ โดยสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามสถานการณ์ตามความเหมาะสมของหน่วยงานนั้น

หลักในการบริหาร ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้ (ประภาพรรณ รักเลี้ยง, 2556, หน้า 13)

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หรือทรัพยากรการบริหาร เป็นทรัพยากรที่จัดเตรียมไว้สำหรับการดำเนินงาน ได้แก่ คนหรือทรัพยากรมนุษย์ เงิน/งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคนิควิธีการบริหารและเวลา

2. กระบวนการหรือกระบวนการบริหาร (Process of Management) เป็นการบริหารจัดการให้งานดำเนินไปได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การใช้ทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย

3. ผลผลิต (Output) เป็นผลผลิตหรือบริการที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการประเมินผลการดำเนินงานได้ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ รวมกันเป็นระบบ แต่ละส่วนจะสอดคล้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือเมื่อมีการเตรียมปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรการบริหารแล้ว ก็ต้องมีการบริหารจัดการเพื่อใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งคือผลผลิตนั่นเอง และตัวผลผลิตจะเป็นข้อมูลป้อนกลับที่สะท้อนไปยังปัจจัยนำเข้าว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ กระบวนการบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ และแต่ละส่วนจะต้องพัฒนา ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร กรอบสี่เหลี่ยมเส้นคู่ในภาพเป็นระบบย่อยระบบหนึ่ง ซึ่งระบบย่อยนี้จะอยู่ภายใต้ระบบใหญ่หรือภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมวัฒนธรรม ความต้องการของผู้บริโภค เป็นต้น ระบบย่อยและระบบ

ใหญ่นี้จะส่งผลถึงซึ่งกันและกัน อาทิ ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการบริหารเป็นสิ่งที่ได้จากสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก และผลผลิตก็จะส่งไปให้กับสภาพแวดล้อมภายนอก

ประเวศ เวชชะ (2559, หน้า 402-403) กล่าวว่า การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพควรมีหลักการบริหารจัดการ ดังนี้

1. หลักความชัดเจน ต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีความถูกต้องสมบูรณ์ทันสมัย
  2. หลักคุณภาพ ครูผู้สอนมีคุณภาพคือ มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา มีเจตคติที่ดี มีการประเมินผลอย่างหลากหลาย สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้
  3. หลักความพร้อม วิเคราะห์ผู้เรียนว่ามีความพร้อมหรือไม่
  4. หลักการสนับสนุน มีการบริการสนับสนุนที่ดี ทั้งด้านงบประมาณ การพัฒนาครู ผู้เรียน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ เป็นต้น รวมทั้งมีบรรยากาศทางวิชาการอำนวยความสะดวกแสวงหาความรู้และบรรยากาศทางสังคม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียน
  5. หลักประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจในการบริหาร
  6. หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จ มีระเบียบวินัยตามระเบียบการปฏิบัติงาน
  7. หลักคุณธรรม ผู้บริหาร ครู ยึดมั่นในหลักความถูกต้องดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน ในการปฏิบัติงาน
  8. หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบ ทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการบริหารจัดการของสถานศึกษา
  9. หลักการนิเทศกำกับติดตาม มีเทคนิคการนิเทศหลากหลาย เพื่อป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
  10. หลักการประเมินผล มีวิธีการประเมินผลอย่างหลากหลายและกำหนดสิ่งที่จะประเมินอย่างเฉพาะเจาะจง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่จะใช้ในการประเมิน มีการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมินผล
- สรุปได้ว่า การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ควรมีหลักการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) หลักความชัดเจน 2) หลักคุณภาพ 3) หลักความพร้อม 4) หลักการสนับสนุน 5) หลักประสิทธิภาพ 6) หลักความรับผิดชอบ 7) หลักคุณธรรม 8) หลักการมีส่วนร่วม 9) หลักการนิเทศกำกับติดตาม และ 10) หลักการประเมินผล การบริหารสถานศึกษาจึงควร

คำนี้ถึงกับการนำหลักการบริหารมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละองค์การ ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจ หมั่นศึกษาวิเคราะห์ ตั้งแต่ โครงสร้างการบริหารงาน ระบบตัวบุคคล การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มด้วยระบบแรงจูงใจ วัฒนธรรม และการเมืองขององค์การ ผู้บริหารต้องรู้จักธรรมชาติของคนในสถานศึกษากลุ่มคนในสถานศึกษา ธรรมชาติสภาวะที่อยู่ใกล้ตัว ท้องถิ่น ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงความสำเร็จในทางที่ดีมาสู่สถานศึกษา (Transformation Leadership) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้กว้าง รู้ลึก ตลอดจน สามารถจัดการทั้งทรัพยากรมนุษย์ วิชาการ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาของสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและการสร้างแรงจูงใจ เพื่อที่จะนำคนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย โดยความเต็มใจ และสูงสุดความสามารถเต็มศักยภาพ

3. แนวทางในการบริหารจัดการ

ในการดำเนินงานขององค์การทั้งในระดับการบริหาร บุคคลหรือที่มงานล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการบริหาร (Functions of Management) หรือกระบวนการบริหาร (Process of Management) โดยกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารของบุคคลต่าง ๆ นั้น จะมากน้อยแตกต่างกันออกไป ดังนี้ (ประภาพรรณ รักเลี้ยง, 2556, หน้า 14)

1. การวางแผน (Planning) การวางแผนทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ เป็นการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ในการกำหนดเป้าหมาย และกิจกรรมที่บุคคล กลุ่ม หน่วยงานปฏิบัติงานหรือภาพรวมขององค์การที่ต้องการให้เป็นในอนาคต การวางแผนเป็นการระบุเป้าหมายที่เป็นไปได้และการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หรือแนวทางการปฏิบัติที่จำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้กิจกรรมการวางแผน ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ การคาดการณ์อนาคต การกำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจเลือกประเภทของกิจกรรมที่องค์การต้องการแข่งขัน เลือกความร่วมมือและยุทธศาสตร์ทางธุรกิจและกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นที่ทำได้สามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

2. การจัดองค์การ (Organizing) การจัดองค์การทำหน้าที่ทางการบริหารคือ ทำการรวบรวมและประสานบุคคล การเงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สารสนเทศ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการจัดองค์การประกอบด้วย การดึงดูดบุคคลเข้าอยู่กับการวางแผน (Planning) การควบคุม (Controlling) การนำ (Leading) การจัดองค์การ (Organizing) กระบวนการบริหารองค์การ การกำหนดหน้าที่

ความรับผิดชอบ การจัดกลุ่มงานในแต่ละหน่วย การควบคุมและจัดสรรทรัพยากรสารสนเทศ และสร้างเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อทำงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด

3. การนำ (Leading) การนำทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ เป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะกระตุ้นการปฏิบัติงานของบุคคลให้สูงขึ้น การนำเป็นการกระตุ้นบุคคลให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเป็นการสั่งการ การจูงใจ และการสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ในองค์การการนำจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดทุกวัน ช่วยชี้แนะและดลบันดาลใจบุคคลให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและองค์การ การนำเกิดขึ้นในที่ทำงาน ในแผนก และในฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะในองค์การขนาดใหญ่

4. การควบคุม (Controlling) การควบคุมทำหน้าที่ทางการบริหารคือทำการติดตามความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็น การวางแผน การจัดองค์การ และการนำไม่ได้เป็นหลักประกันว่าการดำเนินงานขององค์การจะประสบผลสำเร็จ ภารกิจสุดท้ายของการบริหาร คือ การควบคุมซึ่งเป็นการติดตามความก้าวหน้า (Monitors Progress) และดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นการติดตามเป็นมิติที่สำคัญของการควบคุม

ทฤษฎีการบริหาร POSDCoRB

เอกวินิต พรหมรักษา (2555) ได้อธิบายเรื่อง กูลิคและเออร์วิกได้รวบรวมแนวคิดทางด้านการบริหารต่าง ๆ เอาไว้ในหนังสือชื่อ “Paper on the Science of Administration” โดยเสนอภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีชื่อว่า “POSDCoRB” 7 ประการ คือ

1. Planning (การวางแผน) เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรม ซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. Organizing (การจัดองค์การ) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. Staffing (การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. Directing (การอำนวยการ) เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นต้น

5. Coordinating (การประสานงาน) เป็นการประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. Reporting (การรายงาน) เป็นกระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์การอยู่ด้วย

7. Budgeting (การงบประมาณ) เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับ POSDCoRB เป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับนักบริหารอย่างน้อย 7 ประการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงานการรายงาน และการบริหารงบประมาณ เพื่อให้การบริหารงานในทุกหน่วยงานมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ

ประเวศ เวชชะ (2559, หน้า 446–455) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการประกอบด้วย

1. บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษามีขอบข่ายความรับผิดชอบภารกิจของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

2. บทบาทของครูผู้สอนกับการบริหารจัดการ ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานความรู้อย่างสมดุล วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพและหลากหลาย

3. บทบาทของผู้เรียนกับการบริหารจัดการ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างองค์ความรู้ของตนเอง ร่วมกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และการเผยแพร่ผลงาน พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดี

4. บทบาทของผู้ปกครองกับการบริหารจัดการ การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้บิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24) ฉะนั้น บิดามารดาและผู้ปกครองจะต้องปรับเปลี่ยนความคิดในการฝากบุตรหลานไว้ในความดูแลของครูมาเป็นผู้ร่วมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. บทบาทของชุมชนกับการบริหารจัดการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและบริหารจัดการให้เกิด

วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น และร่วมกับสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุน กิจการของนักศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการที่ดี ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน

1. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

บุญนำ คันชังทอง (2552, หน้า 11) นิยามความหมายของสภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์ หรือลักษณะใด ๆ ภายในวิทยาลัยที่จะส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้า และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักศึกษา ด้านสังคมในกลุ่มเพื่อน ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และด้านอาคารสถานที่ การที่นักศึกษาจะประสบความสำเร็จทั้งในด้านการศึกษาและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ ทักษะใน การประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการของนักศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพต่อสังคมต่อไป

แก่นนคร พูนกลาง (2559, หน้า 35) ได้นิยามความหมายของสภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง ลักษณะหรือภาวะใด ๆ ของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมโดยเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้มีความประทับใจต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งลักษณะดังกล่าวสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตสอบถามหรือวิธีอื่นที่เหมาะสม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะใด ๆ ในสถานศึกษาที่เป็นสิ่งเร้าที่มีศักยภาพ และมีอิทธิพลต่อนักเรียน จะส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่เกิดขึ้นเองตาม

ธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ มีความประทับใจต่อลักษณะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านอาคารสถานที่ บรรยากาศการเรียนการสอน การบริหารและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้บังคับบัญชา ครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และบุคลากรในกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลกระทบต่อการทำงานและการพัฒนาของโรงเรียนในหลาย ๆ ด้าน

2. ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

แก่นนคร พูนกลาง (2559, หน้า 38) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนไว้ว่า บรรยากาศของโรงเรียน เป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ดี เรียกว่า “บรรยากาศดี” โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุนใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมไม่ดี จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว่าเหว และไม่อยากมาโรงเรียน บรรยากาศในโรงเรียนเปรียบเสมือนครุฑไม้ได้ ที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ คุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ ได้จากความคาดหวัง และความพยายามในการปรับปรุงแก้ไข ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 15) กล่าวถึงหลักการและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า โรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเด็ก เด็กจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพก็ต่อเมื่อ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความรู้สึกอบอุนและปลอดภัย บุคคลสำคัญที่สุดในโรงเรียนที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีดังกล่าวคือครุฑาคคุณครูมีความรักความเมตตา มีความยุติธรรม ฯลฯ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เด็ก ๆ จะเรียนอย่างมีความสุขนั่นคือ “ความสุขในโรงเรียน”

วิชิต เทพประสิทธิ์ (2551, หน้า 8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนทำให้นักเรียน มีความรู้สึกที่อยากเรียน และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีหลายประการได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่นห้องเรียนมีความสะดวกสบายมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนผู้สอนก็มีความสุขในการสอน

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวก รวดเร็วตามแผนที่วางไว้

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้านเช่นทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจเป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดีมีความพึงพอใจในการเรียนช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียนความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากรู้ อยากรู้ ซึ่งจะเป็นตัวการนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุดดังนั้นถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพจิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้วจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียนการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อนแล้วสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือมุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดีมีการแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ตามแบบอย่างที่ดีสังคมยอมรับกล่าวคือมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้น ต้องใช้เวลาและอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จึงจะสามารถกล่อมเกล่าผู้เรียนได้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตรมีความเป็นประชาธิปไตยยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตัดสินปัญหาด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนสะสมทีละน้อย จนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพ รูปแบบในการรับรู้ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียนทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่างเช่นลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานเรียนของผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้ได้อย่างเหมาะสมก็จะรู้จักสำรวมอยู่ในระเบียบวินัย

มากขึ้นโดยเฉพาะถ้ามีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระเบียบและง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวางหลายแหล่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนรู้การสอนทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลาที่ต้องการเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดีนอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตลอดจนจนเป็นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สะดวกสบายสงบปราศจากสิ่งรบกวนจะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิ ยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่นเป็นมิตรก็จะยิ่งทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

8. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวกตำแหน่งของผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไปผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียนเพื่อให้คำปรึกษาแนะแนวทางสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้นทำให้ได้รู้จักอุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดีส่วนผู้เรียนจะลดความกลัว และมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียนเช่นการจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียนช่วยให้การนั่งสบายสามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวดหลัง การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตาออกจากรังสียังเป็นส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาด้วย

จากความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน พอสรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนให้ได้รับโอกาสอันพึงที่ควรจะได้รับในการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาองค์กรหรือโรงเรียนสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง คือการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในทุก ๆ ด้าน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข เต็มใจในการแสวงหาความรู้

3. การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้กับการเรียนของนักเรียน

จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 17) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับพัฒนาการของผู้เรียนวัยประถมศึกษา (6-12 ปี) ไว้ว่า ผู้เรียนวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ บางครั้งจึงเรียกวัยนี้ว่า “วัยเรียน” (School Age) การเข้าเรียนของเด็กวัยนี้ถือว่าการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิต เพราะผู้เรียนต้องปรับตัวมาก สังคมจะกว้างขึ้น หากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนมีการปรับตัวที่ดีขึ้น การที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผู้เรียนในช่วงวัยประถมศึกษานี้ ครูประจำชั้นควรรู้และเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งหาวิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ผู้เรียนวัยประถมศึกษา เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้อะไรปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ในสถานศึกษา เช่น ครู เพื่อน สถานที่ บทเรียน กฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น การเรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออกของความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน ซึ่งแสดงถึงอารมณ์ของผู้เรียนนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับตัวทางอารมณ์ เพื่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุข

ดังนั้น การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความประสานสัมพันธ์ เชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดทางการสัมผัสไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่มีความรู้สึก ความอ่อนไหว ประทับใจในสิ่งทีพบเห็นครั้งแรก และบันทึกความรู้สึกที่ดีและเกลียดชังในความจำได้ การจัดการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ผู้เรียนจะรักหรือเกลียดวิชาการศึกษาต่าง ๆ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทุกด้านเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กมีทัศนคติทางบวกหรือทางลบได้อย่างมาก

การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ พอยกมาสรุปเป็นสังเขปเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อการวิจัย ได้ดังนี้

ภาณุมาศ ใจซื่อ (2559, หน้า 4) ได้ให้ความหมายการจัดการสภาพแวดล้อมไปโรงเรียนหมายถึง การดำเนินการจัดบรรยากาศสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมจำนวน 5 ด้านคือ

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การดำเนินการด้านอาคารเรียน ห้องเรียนห้องสมุดห้องสุขาสนามกีฬาโรงอาหารสถานที่จอดรถในโรงเรียนบ้านห้วยกบ
2. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมหรืองานอนามัยสิ่งแวดล้อม หมายถึง การควบคุมปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมดของมนุษย์ที่กระทำหรืออาจกระทำให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาการทางด้านสุขภาพร่างกาย และการมีชีวิตอยู่รอดของมนุษย์
3. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมของครูวิธีการสอน โดยการใช้สื่ออุปกรณ์ตลอดจนสร้างเขตเจตคติที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน
4. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ความร่วมมือในการทำงานการปรับสภาพเข้าหากันการทำงานเป็นทีม
5. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการด้านการบริหารกฎระเบียบใช้บังคับการจัดการด้านบริการ และธรรมาภิบาลความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

สรุป สภาพแวดล้อมด้านสถานที่การสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนการจัดห้องเรียนต้องมีความเป็นระเบียบอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมต้องมีต้นไม้สถานที่ร่มรื่นในสถาบันการศึกษาสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนมากขึ้นสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่คือ การสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนการจัดห้องเรียนต้องเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดูอยู่ในตำแหน่ง หรือบริเวณที่เหมาะสมและเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยโดยการจัดขึ้นอยู่เกี่ยวกับสภาพความเป็นไปได้และความเหมาะสมของห้องเรียนวัสดุที่ใช้และความสามารถในการจัดของผู้สอน และผู้เรียนรวมทั้งการจัดการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเช่นสนามสภาพอากาศเรียนอาคารประกอบสวนหย่อมสนามกีฬาเครื่องเล่นสนามที่พักผ่อนควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดมีความเหมาะสมทั้งที่ตั้งของโรงเรียนตลอดจนการปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับเพื่อเป็นการเพิ่มความร่มรื่นสวยงามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในโรงเรียนทั้งด้านการระดมความคิดการก่อสร้างการตกแต่งตลอดจนการบำรุงรักษาเพื่อให้เป็นศูนย์รวมมือร่วมใจของสมาชิกในสถานศึกษาทั้งทางด้านระดมความคิดการก่อสร้างการตกแต่งตลอดจนการบำรุงรักษาเพื่อให้เป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของสมาชิก

ประวีณา สันป่าแก้ว (2559, หน้า 7) ได้กล่าวว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึงสภาพที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 4 ด้านคือสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สภาพแวดล้อมด้านการบริหารสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

1. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน หมายถึง บรรยากาศในห้องเรียนและบรรยากาศในห้องเรียนการสอนโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการ และสร้างบรรยากาศในห้องเรียนด้วยวิธีการสอนที่สนุกสนานเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ครูมีความยุติธรรมในการประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมในวิชาที่สอน และแนะนำแหล่งเรียนรู้พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาอะไรกับนักเรียน

2. สภาพด้านการบริหาร หมายถึง การบริหารจัดการของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวานที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน และนักเรียนในการจัดทำหลักสูตร และการบริหารโรงเรียนรวมถึงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนทราบสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนแนะแนวทางอาชีพและการศึกษาต่อให้แก่ นักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าควบคุมความประพฤติของนักเรียน

3 สภาพด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวานซึ่งจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้นเรียน เช่น การแต่งกายการมีสัมมาคารวะการตั้งใจเรียนในห้องเรียนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน เช่น การทำงานร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลความสามัคคีความมีน้ำใจต่อเพื่อน และรุ่นน้อง

4 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของอาคารเรียนห้องเรียนและสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ในโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน เช่น อาคารเรียนอาคารประกอบสวนหย่อมห้องเรียนห้องสมุดห้องปฏิบัติการโรงอาหารห้องน้ำห้องส้วมห้องพยาบาลสถานที่จอดรถที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน

ธนศ ขำเกิด (2551, หน้า 82) ได้แบ่งประเภทของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้อ

นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา เรียนสนุก สอนสนุกครูรักเด็ก เด็กรักครู รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความน่ากลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนอยากมาโรงเรียน

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ได้แก่ ระบบการบริหารการจัดการ ภายในโรงเรียน ที่ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนของนักเรียนนั้น ต้องดำเนินการจัดให้ครบทุกด้าน และทั่วถึงโดยละเอียด เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการใช้ชีวิตของนักเรียนที่โรงเรียน และสร้างความประทับใจที่อยากจะมาโรงเรียนในสภาพที่อุดมไปด้วยความเป็นมิตร ความรู้ ความสวยงามที่สามารถเปลี่ยนความซ้ำซากในชั้นเรียน และที่บ้านได้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการมีส่วนร่วมจะเกิดความผูกพันต่อสิ่งแวดลอมนั้น และในที่สุด จิตสำนึกที่ดีจะเกิดตามมา

วรมน ยาดี (2558, หน้า 8) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมภายในของโรงเรียนที่อยู่ในสภาพการเรียนรู้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุก ๆ ด้านซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อนรวมทั้งความเป็นระเบียบความสะอาดของอาคารสถานที่การจัดอำนวยการความสะดวก และปลอดภัย 2 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานจัดหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมกับการจัดสภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง การจัดตกแต่งอาคารสถานที่สิ่งปลูกสร้างที่มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยความสะอาดอาคารเรียนอาคารประกอบห้องเรียนห้องสมุดห้องปฏิบัติการโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะห้องน้ำห้องส้วมที่มีการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมออุปกรณ์ในห้องเรียนสนามกีฬาอุปกรณ์กีฬาที่มีเพียงพอเหมาะสม และปลอดภัย

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่นการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำ หรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนวิธีการสอน การจัดกระบวนการเรียนที่หลากหลายเน้นกระบวนการคิด และมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกิจกรรมเสริมทักษะทางวิชาการมีการวัดผลประเมินผล และประเมินผลอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้

3. ด้านการบริหาร หมายถึง การจัดการสิ่งต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เช่นการวางแผนพัฒนางานที่เกิดจากการร่วมมือของบุคลากรการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเองมีความเป็นประชาธิปไตยบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร และตัดสินใจภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยใช้หลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วมทั้งบุคลากรในโรงเรียนนักเรียนผู้ปกครองและชุมชนมีการทำงานเป็นทีม

4. ด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งใน และนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านการสร้างบรรยากาศเป็นกันเองสนุกสนานน่าเรียนรวมทั้งการแสดงออกถึงความรู้สึก หรือความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะครูกับครุณักเรียนกับนักเรียน และครูกับนักเรียนในการร่วมกันทำกิจกรรมเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม และส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในการทำกิจกรรม

จากแนวคิดของ Astin (1986) เชื่อว่าสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเป็นสิ่งเร้า (The Stimulus Approach) ที่กระตุ้นให้นักศึกษาแสดงพฤติกรรม กิจกรรมหรือลักษณะต่าง ๆ ออกมา และได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาโดยจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เป็นสิ่งเร้า จัดแบ่งการจัดสภาพแวดล้อมออกเป็น 6 ด้านคือ

1. ด้านอาคารสถานที่ (Building side)
2. ด้านการเรียนการสอน (Teaching and learning)
3. ด้านการให้บริการผู้เรียน (In the service of learners)
4. ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียน (In the management of education to meet the expectations of the learners)
5. ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน (Organization of student activities)
6. ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน (Social friend group)

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นสภาวะของโรงเรียนที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของบุคคล เมื่อคนปะทะกับสิ่งแวดล้อมแล้วเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี กล่าวได้ว่า “สภาพแวดล้อมไม่ดี” โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมดีจะทำให้ผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุนใจสบายใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมยและไม่อยากมาโรงเรียน สภาพแวดล้อมเปรียบได้ว่าเป็นครูที่พูดไม่ได้ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมอันพึงประสงค์

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี เพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

จากนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวข้างต้นและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาสถานศึกษาและเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการและแหล่งข้อมูลข้างต้น ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนดังนี้

ข้อที่	ภาณุมาศ ใจชื่อ	ประวีณา สันป่าแก้ว	ธเนศ ชำเกิด	วรมน ยาดี	Astin
1	สภาพแวดล้อม ด้านอาคาร สถานที่	สภาพแวดล้อม ในห้องเรียน	สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	ด้านอาคาร สถานที่	ด้านอาคาร สถานที่
2	การสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม	สภาพด้านการ บริหาร	สภาพแวดล้อม ทางวิชาการ	ด้านการ จัดการ เรียนรู้	ด้านการเรียน การสอน
3	สภาพแวดล้อม ด้านการเรียน การสอน	สภาพด้าน กลุ่มเพื่อน	สภาพแวดล้อม ทางการ บริหารจัดการ	ด้านการ บริหาร	ด้านการ ให้บริการ ผู้เรียน
4	สภาพแวดล้อม ด้านสังคมกลุ่ม เพื่อน	สภาพแวดล้อม ด้านอาคาร สถานที่		ด้านกลุ่ม เพื่อน	ด้านการจัด การศึกษา เพื่อสนอง ความมุ่งหวัง ของผู้เรียน
5	สภาพแวดล้อม ด้านการ บริหาร				ด้านการจัด กิจกรรม ผู้เรียน
6					ด้านสังคม กลุ่มเพื่อน

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์การจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ดังนี้

การจัดการสภาพแวดล้อม ทางการเรียนรู้ของ โรงเรียน	มาตรฐาน ใจซื่อ	ประวีณา สันป่าแก้ว	ธเนศ ขำ เกิด	วรมน ยาดี	Astin	ความ ถี่
สภาพแวดล้อมด้านอาคาร สถานที่	✓	✓	✓	✓	✓	5
สภาพแวดล้อมด้านการเรียน การสอน	✓	✓	✓	✓	✓	5
สภาพแวดล้อมด้านการ บริหาร	✓	✓	✓	✓		4
สภาพแวดล้อมด้านสังคม กลุ่มเพื่อน	✓	✓		✓	✓	4
การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม	✓					1
ด้านการให้บริการผู้เรียน					✓	1
ด้านการจัดการศึกษาเพื่อ สนองความมุ่งหวังของผู้เรียน					✓	1
ด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน					✓	1

จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการผู้วิจัยได้ใช้ความถี่ตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปในการนำมา
เป็นกรอบแนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน พบว่า การจัดการ
สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่
และสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน มีปริมาณความถี่เท่ากับ 5 สภาพแวดล้อมด้านการ
บริหารและสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน มีปริมาณความถี่เท่ากับ 4 จึงได้นำ
องค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ 2) สภาพแวดล้อมด้านการ
เรียนการสอน 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหารและ 4) สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน
เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

แอสติน Astin (1968, p. 184) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ในสถานศึกษา หมายถึง อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ โรงอาหาร สถานที่เล่นกีฬาและสันทนาการต่าง ๆ ในการสร้างอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ เช่น สถาปนิก และวิศวกร เพื่อศึกษาค้นคว้าและวิจัยปัญหา ตลอดจนวางโครงการล่วงหน้า เพื่อให้โรงเรียน มีการขยายตัวออกไปอย่างถูกต้องตามหลักการ

บุญนำ คันชิ่งทอง (2552, หน้า 27) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ คือ การสร้างอาคารสถานที่ ตลอดจนการจัดห้องเรียน ต้องมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการใช้สอย โดยการจัดขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของห้องเรียน วัสดุที่ใช้และความสามารถในการจัดของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน เช่น สนาม สภาพอาคารเรียน อาคารประกอบ สวนหย่อม สนามกีฬา เครื่องเล่นสนามที่พักผ่อน ควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีความเหมาะสม ที่ตั้งของโรงเรียน การปลูกต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อเป็นการเพิ่มความร่มรื่นสวยงาม

จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 22) ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญในการจัดห้องเรียน ดังนี้

1. สภาพห้องเรียนต้องอยู่ในสภาพที่ดี และใช้การได้เป็นสัดส่วน มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ขนาดของห้องเรียนต้องกว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน และเนื้อที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สุขลักษณะในห้องเรียน ควรเป็นดังนี้
  - 3.1 อากาศถ่ายเทได้ดี มีหน้าต่างเพียงพอ และมีประตูเข้าออกได้อย่างสะดวก
  - 3.2 แสงสว่างพอเหมาะ เพื่อให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้ชัดเจน เป็นการถนอมสายตา ห้องเรียนมีแสงสว่างไม่เพียงพอ อาจแก้ปัญหาก็ได้ เช่น ทำหน้าต่างหรือบานเลื่อนเพิ่มใช้ไฟฟ้า หรือโคมไฟช่วย ดัดแปลงหลังคาให้แสงสว่างส่องผ่านได้ ทาสีภายในห้อง
  - 3.3 ปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น เสียง กลิ่น ควัน ฝุ่น ฯลฯ
  - 3.4 ความสะอาด ผู้เรียนต้องช่วยกัน เก็บกวาด ถู เป็นการปลูกฝังนิสัยรักความสะอาด และทำให้ผู้เรียนทำงานเป็น

4. การจัดตกแต่งห้องเรียน มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 ควรมีมุมหนังสือ ไว้ให้ผู้เรียนอ่าน จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ควรมีหนังสือหลายประเภทที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน และควรรหาหนังสือชุดใหม่มาเปลี่ยนบ่อย ๆ การจัดมุมหนังสือควรจัดให้เป็นระบบ สะดวก ในการหยิบอ่าน

4.2 สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่าง ๆ สื่อประเภทหนังสือควรจัดไว้ให้เป็นระเบียบ อาจอยู่ร่วมกับมุมหนังสือหรือแยกไว้ต่างหาก อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประจำ เช่น บัตรคำ แผนภูมิ ภาพพลิก ฯลฯ จัดไว้ให้เป็นระเบียบ อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ติดหรือแขวนไว้นานจนลึบ อุปกรณ์บางชนิด เช่น เกม อุปกรณ์ประสมคำ อุปกรณ์การคิดคำนวณ อาจจัดไว้อีกที่หนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนเล่นในยามว่าง ซึ่งอาจเรียกว่า มุมฝึกสมอง วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น กระดาษสี กาว ฯลฯ ควรจัดไว้เป็นสัดส่วน สะดวกต่อการหยิบใช้ เมื่อใช้แล้วต้องเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ดูเป็นระเบียบ

4.3 เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาดห้อง ควรจัดไว้ตามมุมหรือฝาผนังห้องเรียน

4.4 ควรจัดมุมเสริมความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

4.5 ควรจัดให้มีการแสดงผลงานของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ และมีกำลังใจในการเรียนต่อไป ทั้งยังสามารถแก้ไขและพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้นโดยลำดับ อาจติดบนป้ายนิเทศ แขนง หรือจัดวางบนโต๊ะ

4.6 จัดที่นั่งเอนกประสงค์ให้ผู้เรียนใช้เป็นสถานที่พักผ่อนในยามว่าง เป็นสถานที่ทำงาน อ่านหนังสือ หรือนั่งสนทนากัน บริเวณนี้อาจเรียกว่า มุมอ่านหนังสือ มุมสงบ หรือที่เอนกประสงค์ก็ได้

4.7 การประดับตกแต่งห้องเรียน ควรทำอย่างพอเหมาะไม่มากเกินไป ดึงภาพสวย ๆ ไม่ควรฉูดฉาด หรือใช้สีสะท้อนแสง อาจทำให้ผู้เรียนสายตาเสียได้ การประดับตกแต่งห้องเรียน ควรคำนึงถึงหลักความเรียบง่าย เป็นระเบียบ ประหยัด และสวยงาม

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ของสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นประชากรที่ดีของชาติ ให้เป็นผู้มีคุณธรรม คุณภาพทั้งด้านวิชาการ และการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาออกไปแล้ว อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างจริงจัง เช่น ด้านการเรียนการสอน ก็ควรจะทำอย่างเหมาะสม

สะดวกในเรื่องการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนตลอดจนการจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน นอกจากนี้ ด้านอาคารสถานที่นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพราะความปลอดภัยจากการใช้อาคารสถานที่ และโรงฝึกงานอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายได้มากที่สุด รวมไปถึงการบริหารงานด้านสวัสดิการต่าง ๆ เช่น น้ำดื่ม น้ำใช้ สถานที่พักผ่อน ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรอยู่ในความเอาใจใส่ของผู้บริหารตลอดเวลาจากเอกสาร และแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านอาคารสถานที่ โรงเรียน สรุปได้ว่าเป็นการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่เสริมบรรยากาศการเรียนการสอน การพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้มีความแข็งแรง คงทน ปลอดภัย จนสภาพแวดล้อมมีความร่มรื่น น่าอยู่ มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการใช้อาคารอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามปรัชญา นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน มีการจัดทำกิจกรรมปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ โดยได้ดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วย ห้องสมุด อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มีแสงสว่างพอเพียง และอากาศถ่ายเทได้สะดวก ปลอดภัย จัดบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่นั่งพักผ่อน ที่นั่งเล่น บริเวณด้านหน้าอาคารเรียน จัดที่จอดรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และจัดการจราจรให้รถเดินทางเดียว การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ภายในห้องเรียนและห้องต่าง ๆ ให้ถูกสุขลักษณะ การจัดวางวัสดุ ครุภัณฑ์ ให้มีความเหมาะสม สวยงาม สะดวกต่อการใช้สอย และจัดสถานที่ออกกำลังกาย ให้กับนักเรียนและบุคลากรทุกคนได้แก่ บริเวณชั้นกลางอาคารเรียน และบริเวณลานกีฬา

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียน การสอน หลักสูตร วิธีสอน การวัดผล ตำรา และเอกสารประกอบการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ เรียนสนุก รักเพื่อน ไม่มีสภาพแห่งการกลัว หวาดผวา วิตกังวล

แอสติน Astin (1968, p. 184) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การถ่ายทอดความรู้และทักษะ แนวความคิดและอุดมการณ์ทั้งหมดให้ปรากฏในตัวนักเรียนกระบวนการดังกล่าวอาจรวมถึงวิธีการในการถ่ายทอดการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอน องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

คือ การจัดห้องเรียน บรรยากาศในการเรียนการสอน คุณภาพของครูผู้สอน วิธีสอน หลักสูตร เจตคติที่ดีของครูผู้สอนต่อวิชาที่สอนการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ สภาพแวดล้อมด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ระหว่างพฤติกรรมกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งแอสติน Astin (1971, p. 144) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ในการปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ต้องมุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นธรรมชาติให้ผู้เรียนรู้จักคิด ค้นคว้า วิเคราะห์เป็น แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ครูผู้สอนจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศทางการเรียนที่น่าสนใจให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต บทเรียนต้องทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดแก้ปัญหา สืบค้น ค้นคว้าพยายามหาคำตอบ รู้จักและรักการทำงานเป็นทีมขณะเดียวกันบทเรียนต้องท้าทายให้อยากรู้ และเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมกันมากกว่าการฟังบรรยาย หรือจดตามคำบอกของครู เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การดำรงชีวิตในอนาคตกระบวนการจัดการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบกับการจัดหลักสูตร พฤติกรรมการสอนของผู้สอนการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้อย่างถูกต้อง

จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 24) ได้กล่าวถึงการวิจัยวิธีการสอนของครูดี ครูเก่ง คือ ครูสอนดี ได้สอนวิชาที่ตนถนัดและชอบ จึงมีความมุ่งมั่นในเนื้อหา ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคุณภาพ ก่อนสอนต้องวิเคราะห์หลักสูตร มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น

แก่นนคร พูนกลาง (2559, หน้า 37) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดหมายถึง การกำหนดจุดหมาย ภาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดผล ประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนค้ำึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี สิ่งชี้วัดลักษณะของสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ ได้แก่ ครูมีความกระตือรือร้นในการเร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง และสังคมรู้จักหาเทคนิคหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มาช่วยเสริมเปลี่ยนแปลงวิธีสอนเพื่อลดความเบื่อหน่าย ซ้ำซากจำเจ การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการเพื่อส่งเสริมให้เกิดสภาพดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามตัวชี้วัด ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน

แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเองให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2553, หน้า 92) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีลักษณะที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาในการจัดกระบวนการเรียนการสอน คือ

1. การร่วมมือและการแข่งขันของผู้เรียนในชั้นเรียน ประกอบด้วย บรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันแก้ปัญหาการใช้แรงเสริมหรือรางวัล
2. ลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอน จะมีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียน
3. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน คำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นหลักสำคัญ
4. ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อกลุ่มเพื่อน ผู้สอน และโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้

บุญนำ คັນซึ่งทอง (2552, หน้า 30) ได้เสนอแนวทางการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และแรงจูงใจในการเรียนคือ

1. การสร้างความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เช่น การจัดที่นั่งเป็นกลุ่ม แผนที่นั่งของนักเรียน
2. การยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงอารมณ์ดี
3. ใช้คำพูดที่แสดงความเมตตา ไม่ใช่จาเเยะเย้ยถากถางนักเรียน หรือใช้อำนาจข่มขู่ให้นักเรียนกลัว ครูควรสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ให้คำ “ชม” มากกว่า “ติ”
4. ให้ความรักความอบอุ่น นักเรียนทุกคนควรจะมีความรู้สึกว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อน ๆ ครูจะต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์อันนี้ โดยต้องพยายามรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
5. ให้ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ โดยครูต้องเอาใจใส่และสอนนักเรียนให้อยู่ด้วยกันอย่างราบรื่น ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน
6. ให้ความยุติธรรม มีการปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนด้วยใจเป็นกลาง ไม่อคติอย่างสม่าเสมอ ต้องพยายามควบคุมอารมณ์ให้ได้ พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

7. ให้ความไว้วางใจและยกย่อง ให้นักเรียนทำงานหรือกิจกรรมที่กำหนดมอบหมาย โดยครูเป็นที่ปรึกษา ให้นักเรียนมีอิสระในการทำงาน เข้าใจตนเอง รับผิดชอบตนเอง และเรียนรู้ด้วยตนเอง

8. มีความไวในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ในขณะที่ครูกำลังสอน เมื่อสังเกตเห็นว่านักเรียนไม่สนใจ ครูก็อาจจะเปลี่ยนกิจกรรม หรือเปลี่ยนเทคนิคในการสอน เพื่อให้ทุกคนหันมาสนใจในบทเรียนตามเดิม

9. มีการยอมรับนับถือ ครูเห็นคุณค่าในตัวนักเรียน ยอมรับว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญมีคุณค่าและสามารถเรียนรู้ได้ ให้โอกาสแสดงความรู้สึกรู้สึก โดยวิธีสอนต่าง ๆ

10. ให้นักเรียนทุกคนมีบทบาทในการสร้างความดี ให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อน

11. ไม่แสดงพฤติกรรมที่ซ้ำ ครูต้องพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนไม่ให้ซ้ำ ๆ กันเป็นประจำ เพราะจะทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย

12. ให้แรงเสริมหรือรางวัล ควรมีการให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีจุดเด่นด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และตามความเหมาะสม เช่น ชมเชยนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพราะจะทำให้ผู้ได้รับการชมเชยมีความภาคภูมิใจ นักเรียนคนอื่น ๆ ก็จะได้เห็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

วีรรัตน์ บัวขาว (2553, หน้า 40) ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข คือ

1. มีอารมณ์ขันกับการสอน การสอดแทรกอารมณ์ขัน มีความจำเป็น เอกลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งคือ รักสนุก ชอบเล่น มีอารมณ์ขัน เป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่าพันธุ์ ซึ่งสามารถศึกษาได้จากวรรณคดี ศิลปินประจำภาคต่าง ๆ ไม่ว่าจะลำตัด หนังตะลุง มโนราห์ ลิเก เป็นต้น คณะใดมีมุขตลก จะมีผู้ชมให้ความสนใจเป็นพิเศษ ฉะนั้น ไม่ว่าจะเด็ก ผู้ใหญ่ ชอบผู้มีอารมณ์ขัน การเรียนควรสอดแทรกอารมณ์ขัน เพราะเสียงหัวเราะเป็นผลของความสุข

2. การเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก คำนี้ถึงศักยภาพของผู้เรียน สอนจากสิ่งที่ใกล้ตัวและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนดูดซับได้เร็วกว่า

3. วิธีสอนหลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของวิชา เพราะไม่มีวิธีสอนแบบใดเป็นวิธีสอนที่ดีที่สุด ผู้สอนควรมีเอกราชทางความคิด และออกแบบวิธีสอนได้ ความคิดที่จะให้สอนแบบเดียวกันทั่วโลกคับแคบเกินไป จำกัดเกินไป

4. กิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้ครูผู้สอนดำเนินการได้หลากหลายวิธีปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นได้ตามสภาพ และเน้นให้ผู้เรียนสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ กระตุ้นให้เกิดความคิด จินตนาการ ได้ปฏิบัติจริง ค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง

5. สื่อการเรียนการสอน ควรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ตามสมควรแห่งยุคสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วีดิทัศน์ เป็นต้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาเสริมสร้าง คุณลักษณะ และค่านิยมของผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนนั้น มีองค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อน และมีความสำคัญเท่าเทียมกันกับเนื้อหาวิชา และตัวชี้วัด ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพแวดล้อมในการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอนนั้น คือ บรรยากาศที่ขยับเยิน และส่งเสริมความสำคัญของผู้เรียน มีความรู้ร่วมสมัย ขจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระ และใช้ความสามารถของผู้เรียนมาเป็นประโยชน์ในการฝึกอบรม ทักษะและพฤติกรรมของผู้สอน จะต้องแสดงออกว่าผู้สอนมีความปรารถนาดี ขยับเยิน นานับถือ สนใจปัญหาของผู้เรียนตลอดเวลา จึงเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักมากกว่าความต้องการของผู้สอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2553)

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2550, หน้า 71) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความเป็นไทยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม จะมีกระบวนการที่สร้างให้คนไทยเป็นคนที่มีความสามารถในการคิดระดับสูง คิดเป็นองค์รวมและร่วมมือกันพัฒนาสังคมไทย ซึ่งมีหลักการดังนี้

1. การปรับความคิดของครูใหม่มองผู้เรียนบนพื้นฐานแห่งความรัก ครูควรมองว่าผู้เรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ ครูเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน และพร้อมเอื้ออำนวยความสะดวกจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิด ได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูพร้อมให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ เสริมแรงให้ผู้เรียนเชื่อมั่นว่า ตนเองมีศักยภาพในการเรียนรู้ ในเชิงพหุปัญญาไม่ด้านใดก็ตามหนึ่งหรือ หรือหลายด้านพร้อมกัน

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด นั่นคือ จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ

3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเองค้นพบตนเอง

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล และหลักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา

5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้บูรณาการคุณธรรมการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติดน ยึดหลักคุณธรรมและพัฒนาตนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่ให้ผู้สอนกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีความถนัดลุ่มลึกในวิชาที่สอน มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

ระบบการบริหาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา ถ้าระบบการบริหารเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จะทำให้นักเรียนนักศึกษา เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ ระบบการบริหารที่ดี ต้องให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ผู้บริหารจะต้องรับฟังเพื่อเป็นข้อพิจารณาในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา

แอสติน Astin (1986, p. 135) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการให้บริการแก่ผู้เรียน หมายถึง ลักษณะสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนได้รับความสะดวก ปลอดภัย และความสุขสบาย เช่น บริการแนะแนว บริการสุขภาพ บริการด้านสวัสดิการ บริการห้องสมุด บริการด้านประชาสัมพันธ์ บริการด้านการจัดหางาน และบริการด้านอาชีพสภาพแวดล้อมด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของผู้เรียนแอสติน Astin (1986, p. 184) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร การจัดการศึกษาหมายถึง นโยบายและระเบียบการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารภายในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องบริหารไปในทิศทางที่จะทำให้สถานศึกษา เต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งมิตรภาพ กลุ่มเพื่อนภายในสถานศึกษามีความอบอุ่น มีความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีความสุขสบาย อยากมาทำงาน มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น จะเห็นได้ว่าระบบการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพจะต้องมีสภาพที่คล่องตัว

มีอิสระในการดำเนินการ ทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารด้านงบประมาณ และการบริหารด้านวิชาการ การดำเนินการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนจะสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรจากการทำงานอย่างมีระบบ มีใจเอื้อเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นมิตรต่อกัน สิ่งชี้วัดลักษณะสภาพสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหาร แอสติน Astin (1986) ได้แก่ การจัดระบบการทำงานของครูอาจารย์ สายงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง อบอุ่น มีความเป็นประชาธิปไตยโดยทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเอง รวมถึงการจัดสวัสดิการและการจัดการทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเอง รวมถึงการจัดสวัสดิการและการจัดการด้านต่าง ๆ ด้วยลักษณะการบริหารงานที่ก่อให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้น เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหา และพัฒนางานของโรงเรียน

แอสติน Astin (1986, p. 147) ได้ให้ความเห็นว่างานด้านกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันให้ดำเนินไปได้ด้วยดี มีความปกติสุขตลอดไปจนถึงการมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเองการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาความสามารถความสนใจและความถนัดเฉพาะของนักเรียนนักศึกษาแต่ละคนให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและแก่สังคมให้ได้มากที่สุดด้วยงานด้านกิจกรรมผู้เรียนที่จัดการตามสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ งานบริการด้านสอนซ่อมเสริม การศึกษาพิเศษงานจัดการดูแลให้ผู้เรียนได้เข้ากับกลุ่มเพื่อนและชั้นเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจการจัดให้ผู้เรียน ได้มีกิจกรรมพิเศษในเวลาว่างเพื่อให้ฝึกใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ให้เป็นผู้มีวินัยและรู้จักปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2550, หน้า 55) กล่าวว่าผู้นำที่เข้ามารับหน้าที่บริหารงานนั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติหน้าที่หลักที่สำคัญสองด้าน คือ การจัดการเกี่ยวกับภายในเพื่ออำนวยความสะดวกที่เป็นตัวคนและวัตถุ ประสานเข้าด้วยกันได้ เพื่อนำองค์การให้สามารถดำเนินไปโดยมีการปรับตัวอย่างเหมาะสมมากที่สุด กับสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อที่จะให้สามารถหาประโยชน์หรือข้อดี และสามารถหลีกเลี่ยงข้อจำกัดหรือข้อเสียที่มีเงื่อนไขภายนอก เพื่อให้องค์การได้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและต่อระบบใหญ่อื่น ๆ

ชุดิภาญจน์ ทองเพิ่ม (2552, หน้า 24) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านการบริหารว่า สิ่งแวดล้อมด้านการบริหารเป็นการดำเนินการของโรงเรียน ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีควมสำคัญยิ่งต่อการสร้างสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหารเอง จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครู

ด้วยกัน และระหว่างครูกับผู้บริหาร ความสัมพันธ์ที่ดีจะได้รับการไว้วางใจจากคณะครู โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหา จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน แล้วนำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติของโรงเรียน มีการเปิดโอกาสให้บุคลากร ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่าง ๆ เช่น การกำหนดนโยบาย การเสนอแผนงานโครงการ ซึ่งอาจใช้กระบวนการวางแผนเป็นทีม (Team Planning) หรือกิจกรรมข้อเสนอแนะ (Suggestion System) เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนทำงานร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคิดชี้ การนิเทศภายใน เพื่อการอภิปรายแก้ปัญหา ข้อยุติ และกำหนดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน การมอบหมายงานหรือการสั่งสอนเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา ชัดเจน เหมาะสมกับความสามารถ

3. มีการสร้างขวัญกำลังใจ จัดสวัสดิการให้บุคลากรหลายรูปแบบ เช่น

3.1 มอบหมายงานให้แล้วก็ได้ติดตามดูแล ถ้ามองให้ให้ความช่วยเหลือ ยกย่อง ชมเชย

3.2 ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม

3.3 จัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ ทุนการศึกษา ที่พักอาศัย สาธารณูปโภค

3.4 เมื่อมีบุคคลใด หรือกลุ่มบุคคลมีผลงานดีเด่น ก็ส่งเสริมสนับสนุนให้แสดงความสามารถในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เขียนบทความ เป็นวิทยากร ส่งผลงานเข้าประกวดแข่งขัน ในโอกาสต่าง ๆ

3.5 จัดให้มีการยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณ เผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น

3.6 สนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ เพื่อความก้าวหน้า เช่น การศึกษาต่อ อบรมศึกษาดูงาน การทำผลงานวิชาการ

3.7 ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพบปะสังสรรค์กันในโอกาสอันสมควร เช่น การต้อนรับผู้มาใหม่หรือผู้จากไป วันสำคัญต่าง ๆ การฉลองความสำเร็จ

3.8 ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อมีคนใดคนหนึ่งหรือญาติพี่น้องได้รับความเดือดร้อนหรือมีงานฉลองต่าง ๆ เช่น เจ็บป่วย เสียชีวิต แต่งงาน บวช วันเกิด

4. จัดระบบต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรไมตรี ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะ ตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารที่ดี จะต้องใช้เทคนิค วิธีการในการบริหารงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เกิดความรู้สึกที่พึงพอใจ

จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 33) ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. จะต้องชมเชยผู้ปฏิบัติงานในโอกาสที่เหมาะสม จะเป็นการเพิ่มกำลังใจในการทำงานให้แก่เขา

2. การยกย่องและให้การยอมรับ จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความภาคภูมิใจที่จะได้รับการยกย่องจากผู้บังคับบัญชา

3. การให้ความเป็นมิตร ผู้ใต้บังคับบัญชาจะรู้สึกอบอุ่น เหมือนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ ความเป็นมิตรอย่างจริงใจ

4. ผู้บังคับบัญชา ต้องให้ความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

5. การทำงาน ผู้บังคับบัญชาลงมือทำงานร่วมกับลูกน้องในบางโอกาส จะสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เนื่องจากเขามีความรู้สึกว่าหัวหน้าให้ความสำคัญกับตนเอง และยอมเหนื่อยเหนื่อยร่วมกับเขา

6. การจัดงานให้เหมาะกับคน ทั้งชนิดและปริมาณของงานที่ผู้ปฏิบัติงานได้ทำงาน ที่ตนถนัด มีปริมาณงานเหมาะสมกับความสามารถของเขา จะทำให้ปฏิบัติงานด้วยความสนุก เต็มใจไม่เบื่อหน่าย ให้คำแนะนำร่วมคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเหล่านี้ส่งผลให้ ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกว่าผู้บังคับบัญชาไม่ทอดทิ้งให้เขาทำงานโดยโดดเดี่ยว และทำให้เขา ได้รับทราบผลงานเป็นระยะ ๆ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน

7. พยายามให้อิทธิพลของกลุ่มใหญ่ดึงกลุ่มเล็ก โดยการกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลส่วนใหญ่กระทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน

ลลิตา เจริญราษฎร์ (2554, หน้า 41) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานซึ่ง เป็นที่ยอมรับของผู้ใต้บังคับบัญชาว่า โดยพื้นฐานแล้ว ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงาน มีความขยัน และมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จทุกคน ซึ่งความสำเร็จนั้น ผู้บริหารต้องสร้างความยอมรับให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ในเทคนิคของงานที่ต้องทำอย่างแท้จริง

2. ผู้บริหารต้องไม่ใช้วิธีการปกครองแบบสร้าง ความแตกแยก เพื่อความสะดวกในการปกครอง

3. ผู้บริหารต้องแสดงตัวให้เป็นที่ประจักษ์แก่พนักงานว่าเป็นผู้มีน้ำใจในการทำงานรักงาน อุทิศเวลา และความเหนื่อยยากให้แก่งาน

การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลดังนี้ จะทำให้เกิดความราบรื่นและความร่วมมือในการบริหารงาน ดังนั้น ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในบุคลิกภาพของตนเอง องค์ประกอบที่แสดงให้เห็นคุณลักษณะของผู้นำที่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่

1. มีทักษะในการสื่อสารและสื่อความหมายที่ดี (Good Communication) เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ส่งข่าวสาร ข้อเท็จจริงให้บุคลากรในหน่วยงานทราบ และต้องใช้สื่อสารที่ดีในการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือและการประสานงานที่ดีในหน่วยงาน

2. มีทักษะในการรับรู้ (Perception) ผู้บริหารจะต้องศึกษาคุณลักษณะและภูมิหลัง แสดงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในองค์การให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อความเข้าใจ พฤติกรรมที่เขาแสดงออก การรับรู้โดยการศึกษาให้เกิดความเข้าใจพื้นฐาน ความรู้สึกนึกคิด จะช่วยลดความขัดแย้งได้มาก

3. มีทักษะในการใช้อำนาจโดยตำแหน่ง (Authority) ผู้บริหารจะใช้อำนาจได้ดี จำเป็นต้องมีเหตุผล และแสดงโดยบุคลิกภาพที่ถูกต้องให้เป็นที่ยอมรับและเข้าใจในหน่วยงาน ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นเพราะการไม่ยอมรับนับถือในอำนาจนั้น และไม่ยอมรับพฤติกรรมที่แสดงการใช้อำนาจเกินขอบเขต

4. มีทักษะในการใช้อำนาจบารมี หรืออำนาจแฝง (Power Structure) อำนาจบารมีเกิดขึ้นได้หลายลักษณะเช่น เกิดจากเงิน ความเชี่ยวชาญ ความใกล้ชิด การให้บริการ กล้าหาญ ความคล่องตัว ผู้บริหารจะต้องรู้จักวิเคราะห์ และหาวิธีการใช้อำนาจบารมีในทางที่ถูกต้อง มิฉะนั้นในองค์กรอาจเกิดข้อขัดแย้งมาก

5. ภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคลในองค์การต้องรักษาเป้าหมายขององค์การ สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับบุคลากรซึ่งแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย และมีการตัดสินใจที่ดี

6. มีทักษะในการจูงใจ (Motivation) ผู้บริหารต้องศึกษาและสำรวจคุณลักษณะของบุคลากรในหน่วยงานว่า แต่ละคนจะใช้วิธีการอย่างไร จึงจะกระตุ้น จูงใจให้เขาทำงานด้วยความตั้งใจอย่างมีหลักการ และเมื่อตัดสินใจแล้ว สามารถจะอธิบายหรือชี้แจงให้บุคคลอื่นทราบเหตุผล

7. มีทักษะในการตัดสินใจ ลังการ (Decision-Making) เป็นลักษณะที่สำคัญมาก เพราะถ้าตัดสินใจผิดพลาด จะทำให้เกิดผลกระทบต่องานและบุคคล ผู้บริหารจะต้องสามารถตัดสินใจอย่างมีหลักการ และเมื่อตัดสินใจแล้ว สามารถจะอธิบายหรือชี้แจงให้บุคคลอื่นทราบเหตุผลได้

8. ต้องมีทักษะในการบำรุงขวัญ (Morale) ผู้บริหารจะต้องตรวจสอบจิตใจและความรู้สึกของคนในองค์กร ที่มีต่องานต่อบุคคลต่าง ๆ ในหน่วยงานอยู่เสมอ ถ้ามีภาวะการณ์ที่ทำให้เกิดการบั่นทอนขวัญ จะต้องจัดให้มีการบำรุงขวัญเพื่อให้คนทำงานร่วมกันด้วยดี และบรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการบริหาร ให้มีความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันจัดทำขึ้น โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำในกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้พันธกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการกำหนดนโยบายและวางแผนในการดำเนินงาน จัดโครงสร้างในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความคล่องตัว จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานฝ่ายต่าง ๆ และมอบหมายให้รับผิดชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านความรู้ความสามารถของคณะครูผู้ร่วมงานที่สำคัญก็คือ ผู้บริหารจะต้องเป็นแกนนำในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งจะต้องใช้ความเป็นผู้นำ และทักษะความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ทำการติดต่อสื่อสารโดยใช้ช่องทางต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน และมีความสุขในการทำงาน ขณะเดียวกัน ในกระบวนการบริหารงานก็ต้องสร้างกระบวนการตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน

แอสติน Astin (1986, p. 15) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนร่วมโรงเรียนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน 104 มีอิทธิพลในการปรับตัว และการดำรงชีวิตในสังคมและสถานศึกษา เปรียบเสมือนสังคมย่อยสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อนเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งกำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความอยากรู้อยากเห็นและต้องการความเป็นอิสระ มีการสัมพันธ์กับเพื่อนมาก กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพและคุณธรรม

จรรยา วรณเวช (2553, หน้า 34) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อนเป็นลักษณะสภาพแวดล้อมที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก เพราะกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพ และคุณธรรม นักเรียนนักศึกษาต้องใช้เวลาส่วมใหญ่อยู่ในสถานศึกษา จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน

สภาพแวดล้อมทางด้านปฏิสัมพันธ์จะมีผลต่อการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม กล่าวคือ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การเคารพและปฏิบัติตามกฎที่ห้องเรียนกำหนดขึ้น การฝึกฝนดังกล่าว จะทำให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป นอกจากนี้ การจัดสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการแสดงมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้เรียนถึงนิสัยใจคอของเพื่อนร่วมชั้น รวมทั้งมีการแก้ไขและปรับพฤติกรรมของตนด้วย นอกจากนี้ ในการจัดสภาพแวดล้อมด้านปฏิสัมพันธ์ควรต้องคำนึงถึงบรรยากาศแบบประชาธิปไตยด้วยเพราะจะมีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล มีความยุติธรรม เคารพในความคิดของคนอื่น ยอมรับมติของกลุ่มและให้ความร่วมมือกับกลุ่ม ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย

เพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมาก ในการสร้างเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้เรียนรองจากครู โดยเฉพาะในวัยรุ่น วัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนที่มีสุขภาพจิตดี เข้ากับเพื่อนและครูได้ดี มีความรักและเข้าใจเพื่อน ชอบโรงเรียน มักจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ การมีเพื่อนสนิท จะช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตได้อย่างดีเยี่ยม ถ้ามีเพื่อนสนิทถึงขั้นรู้สึกไว้วางใจ สามารถปรึกษาหารือ ระบายความคับแค้นใจได้ จะทำให้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง รู้สึกมีสังคมของตนเองและเป็นที่ยอมรับ แม้การมีเพื่อนหรือคบเพื่อนจะเป็นสิ่งจำเป็น แต่หากไม่รู้จักแบ่งเวลาหรือรู้จักปฏิเสธคำชักชวนของเพื่อนบ้างในบางครั้ง ก็อาจจะเสียใจภายหลังได้ จะสังเกตได้ว่านักเรียนที่เรียนเก่ง จะคบหาคลุกคลีกับเพื่อน ๆ ที่เรียนเก่งด้วยกัน ส่วนคนที่เรียนอ่อนจะจับกลุ่มกันเอง ชวนกันเที่ยว โดดเรียน หรือมั่วสุม ดึกคะนอง เพื่อสร้างความเด่นดังแข่งกับกลุ่มที่เรียนดี หลายคนถูก ชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย เพราะไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน กลัวเพื่อนจะไม่ยอมรับเข้ากลุ่มด้วย (กองกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสังคมกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในด้าน ความรู้ ทักษะเจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
2. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการแสดงความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
4. ส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันในบรรยากาศแบบประชาธิปไตย

5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความคิดสร้างสรรค์ และพร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

ประโยชน์ของสังคมกลุ่มเพื่อน

Damon and Phelps (1989 อ้างอิงใน ชุติกาญจน์ ทองเพิ่ม, 2552, หน้า 23) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์จากกลุ่มเพื่อนช่วยพัฒนาสภาพการเรียนรู้การสอนในโรงเรียนมี 3 อย่าง ดังนี้

1. กลุ่มเพื่อนที่เด็กไม่ค่อยมีความเสมอภาคทางการเรียน แต่มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มแน่นแฟ้น ใช้กิจกรรมติวกลุ่ม (Peer Tutoring) โดยให้เด็กที่เก่งในกลุ่มเป็นผู้สอน ชี้แนะ แนะนำ และใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่าได้เข้าใจเนื้อหา กิจกรรมนี้นอกจากจะช่วยให้เด็กที่เรียนอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อน ได้เรียนทันเพื่อน ยังจะช่วยให้เด็กเห็นอกเห็นใจกันทำให้สัมพันธ์ภายในกลุ่มแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นไปอีก

2. กลุ่มเพื่อนที่เด็กมีความเสมอภาคทางการเรียน แต่มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มไม่แน่นแฟ้น ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) เพราะกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความสามารถของตนเองออกมา มีการแลกเปลี่ยนมวลความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3. กลุ่มเพื่อนที่นักเรียนมีความเสมอภาคทางการเรียนสูง และมีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มแน่นแฟ้น ใช้กิจกรรมการร่วมมือภายในกลุ่ม (Peer Collaboration) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้พูดคุย สนทนา สื่อสารในเรื่องการหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ กิจกรรมนี้จะกระตุ้นให้เด็กได้ค้นพบความรู้ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าว จะได้จากการสนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อน

สรุปได้ว่าครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์ลักษณะของสังคมกลุ่มเพื่อนของนักเรียน แล้วนำมาใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มนักเรียนได้ โดยพิจารณาจากเสมอภาคทางการเรียน และความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของนักเรียน

ประเภทของสังคมกลุ่มเพื่อน

บุญนำ คันชั่งทอง (2552, หน้า 35) กล่าวว่าความสัมพันธ์ของนักเรียนมี 2 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ทางปัญญา ความสัมพันธ์ทางอารมณ์เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความรู้ และความผูกพันต่อกัน เช่น ความรู้สึกผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน การตัดสินใจอาศัยความรู้สึก อารมณ์ และอาวุโสเป็นหลัก กิจกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่กิจกรรมบันเทิง การเลี้ยงสังสรรค์และการเชียร์

ที่ฟ้าความสัมพันธ์แบบนี้จะสูญหายและถูกทำลายได้ง่าย ความสัมพันธ์ทางปัญญาตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการเหตุผล อาศัยความรู้ ความคิด สติปัญญาและเหตุผล เป็นเครื่องเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์นี้ ได้แก่ การอภิปราย การประชุม การถกเถียงทางวิชาการ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ความสัมพันธ์แบบนี้ จะยั่งยืนและมั่นคง เป็นความสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นที่ต้องการของแวดวงวิชาการของสถานศึกษา

สุปราณี สนธิรัตน์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ปัญหาของผู้เรียนปัญหาหนึ่ง คือ ปัญหาการขาดเพื่อน เกิดความรู้สึกว่าเหว่ โดดเดี่ยว อยากมีเพื่อนหลายคน ได้ใช้ความพยายามหาเพื่อนในหลาย ๆ วิธี แต่ไม่สามารถทำให้คนอื่นอยากเป็นเพื่อนกับตนได้ เมื่อปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถ้าไม่หาทางแก้ไขจะมีผลกระทบต่อด้านการศึกษาด้วย ตัวแปรหนึ่งในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้สึกเป็นเพื่อน คือ การได้พบกันบ่อย ๆ ฉะนั้น ในการวางแผนเพื่อให้ประสบความสำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมายในการศึกษา จะต้องรวมถึงการมีโอกาสดูใช้เวลาพบปะกับเพื่อนบ่อย ๆ ให้มีความรู้สึกที่ดี จริใจต่อกัน มีทัศนคติ และความสนใจคล้าย ๆ กัน แนวทางในการแสวงหาเพื่อนนั้น ผู้เรียนควรเลือกบุคคลที่ผู้เรียนรู้สึกว่ามีความเสมอภาคกัน และเลือกบุคคลที่มีทัศนคติและความสนใจคล้าย ๆ กัน พฤติกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนแสดงออก จะมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นเสมอ

Hurrock (1967 อ้างอิงใน บุญนำ คันชั่งทอง, 2552, หน้า 37) จำแนกรวมกลุ่มของวัยรุ่น เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การรวมกลุ่มอย่างมีแบบแผน (formal group) และการรวมกลุ่มแบบไม่มีแบบแผน (informal group) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การรวมกลุ่มอย่างมีแบบแผน (formal group) เป็นการรวมกลุ่มแบบชุมนุมหรือสโมสร โดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน มีหลักเกณฑ์ในการดำเนินงาน เช่น การตั้งชุมนุมต่าง ๆ การรวมกลุ่มอย่างมีแบบแผน จะทำให้วัยรุ่นมีความปลอดภัยทางอารมณ์ ทำให้จิตใจแจ่มใส ทำให้เกิดทักษะทางสังคม เนื่องจากกิจกรรมส่วนมากในชุมนุม จะได้รับการควบคุมโดยหัวหน้าชุมนุม สมาชิกทุกคน จึงมีโอกาสเรียนรู้ทักษะการทำงานในสังคม กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนุกสนาน และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้วัยรุ่นรู้จักตนเองดีขึ้น อันเป็นผลต่อบุคลิกภาพของตนเอง

2. การรวมกลุ่มแบบไม่มีแบบแผน (informal group) เป็นการรวมกลุ่มกันอย่างไม่อิสระ โดยทั่วไปการรวมกลุ่มแบบอิสระมีหลายลักษณะ ดังนี้

- 2.1 มิตรภาพ (friendships) เป็นการแสวงหาเพื่อนสนิทที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ที่เรียกว่า เพื่อนสนิท หรือเพื่อนคู่หู ซึ่งเป็นเพื่อนที่สามารถให้คำปรึกษา และเป็นผู้รับฟังที่ดี รวมถึงเป็นเพื่อนที่มีรสนิยมตรงกัน

2.2 พรรคพวก (cliques) เป็นกลุ่มของวัยรุ่นที่มีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มมิตรภาพเล็กน้อย เป็นกลุ่มที่มักจะมีการไปมาหาสู่กัน คิดหรือทำอะไรคล้ายคลึงกัน เช่น ในชั้นเรียน มักจะมีการแบ่งพวกกลุ่มเล็ก ๆ

2.3 เพื่อนทั่วไป (crowds) เป็นการรวมกลุ่มของวัยรุ่นที่ใหญ่ที่สุด มีเพื่อนมากหน้าหลายตา มักจะเป็นเพื่อนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กลุ่มที่ต้องการจัดการแสดงในงานเลี้ยง

2.4 แก๊งค์ (gang) วัยรุ่นส่วนใหญ่ที่รวมตัวกันเป็นแก๊งค์ มักเป็นพวกที่ประสบปัญหาทางสังคม มีจุดประสงค์ในการแสวงหาความปลอดภัยและความพึงพอใจในตนเองที่ไม่สามารถหาได้จากในสังคม

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การที่นักเรียนรวมกลุ่มกันเป็นสังคมกลุ่มเพื่อนนั้น ลักษณะแรกเป็นการรวมกลุ่มกันอย่างมีแบบแผน มีจุดมุ่งหมายหรือมีหลักเกณฑ์ในการทำกิจกรรมที่แน่นอน สังคมกลุ่มเพื่อนอีกลักษณะหนึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นแบบแผน โดยเป็นการรวมกลุ่มกันอย่างอิสระ สิ่งที่เป็นจุดรวมเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มก็คือการมีอารมณ์ หรือการมีความคิดเห็น หลักการและเหตุผลที่สอดคล้องกัน

พฤติกรรมของสังคมกลุ่มเพื่อน

ซุติกาญจน์ ทองเพิ่ม (2552, หน้า 22) กล่าวว่า การคบเพื่อนของวัยรุ่น จะเลือกคบคนที่ถูกใจตน มีความสนใจ และมีความคิด อุดมคติคล้ายกัน วัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับการคบเพื่อนมาก และกลุ่มเพื่อนก็จะมีอิทธิพลต่อตนเองมากเช่นกัน เมื่อวัยรุ่นมีการคบเพื่อนและเข้าร่วมกลุ่มกัน ก็จะสร้างกิจกรรมร่วมกัน และมีการสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม โดยทั่วไปวัยรุ่นจะเคารพและรักดีต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มมาก จะทำสิ่งต่าง ๆ เหมือนกัน เช่น การแต่งตัว การพูด การนิยมสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

ลลิตา เจริญราษฎร์ (2554, หน้า 43) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเพื่อนในด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การทำการบ้านอย่างสม่ำเสมอ การแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย รักสงบ ไม่ทะเลาะวิวาท เคารพนับถือครูอาจารย์ และการตั้งใจเรียน เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ถ้ามีพฤติกรรมที่ไม่ดี ก็มีผลต่อการเรียนรู้ของเพื่อนร่วมชั้นด้วย

บุญนำ คันซังทอง (2552, หน้า 36) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย ความสนใจในการเรียน และลักษณะส่วนตัวของเพื่อนร่วมชั้นเรียน กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา ทั้งด้านวิชาการ และด้านความประพฤติ ตลอดจนบุคลิกภาพ ดังนั้นการรวมกลุ่มของนักเรียน จึงมีอิทธิพลสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของเขาอย่างแน่นอน

อรรถสิทธิ์ สุทธิวารีย์ (2550, หน้า 11) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย

1. ความสนใจในการเรียนของเพื่อนร่วมชั้นได้แก่ ถือการเรียนเป็นเรื่องสำคัญ ติดตามเนื้อหาที่เรียนตลอดเวลา ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากที่เรียนในห้องเสมอ ร่วมอภิปรายต่าง ๆ ในชั้นเสมอ ๆ แข่งขันเรียนและทำกิจกรรม

2. พฤติกรรมการเรียนของเพื่อนร่วมชั้นประกอบด้วยทำงานร่วมกันกับผู้เรียน อื่น ๆ มาเรียนสม่ำเสมอ ส่งการบ้านหรือรายงานตามกำหนดเวลา เชื่อสัตย์ สุจริตในขณะสอบ จดงานอย่างเป็นระเบียบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอารมณ์ขัน และสนุกสนาน กับการเรียน สนใจตอบคำถามครูขณะเรียน

3. พฤติกรรมของเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย แต่งกายสะอาดเรียบร้อย เฉลียวฉลาดรักสงบ ไม่ชอบทะเลาะวิวาทเคารพนับถือครูทั้งต่อหน้าและลับหลังสนใจวิธีการ สอนของครู

4. การมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของเพื่อนร่วมชั้นประกอบด้วย เข้าห้องเรียนช้า คุยเสียงดังในขณะเรียนอยู่ในชั้น เรียนอ่อน โต้เถียงครูอย่างไรเหตุผล

อิทธิพลของสังคมกลุ่มเพื่อน

Astin (1985 อ้างอิงใน ชุดิกาญจน์ ทองเพิ่ม, 2552, หน้า 22) กล่าวว่ากลุ่มเพื่อน ร่วมโรงเรียนและร่วมชั้นมีอิทธิพลในการปรับตัวและการดำรงชีวิตในสังคมสถานศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนสังคมย่อย

Newcomp (1962 อ้างอิงใน อรรถสิทธิ์ สุทธิวารีย์, 2550, หน้า 13) กล่าวว่า เพื่อนร่วมชั้นเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียนที่กำลังศึกษา เพราะเป็นกลุ่ม บุคคลที่อยู่ในวัยกำลังเจริญเติบโต ร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เมื่ออยู่ใน สถาบันการศึกษา ต้องมีความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมาก กลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการ เปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะคติ บุคลิกภาพและคุณธรรมของนักเรียน

พระมหาอำนาจ ครองบุญ (ม.ป.ป.) ให้ความเห็นว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน หรือเพื่อนร่วมชั้น ประกอบด้วย ความสนใจในการเรียน และลักษณะส่วนตัวของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลสำคัญต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาทั้งด้านวิชาการ และด้านความประพฤติ ตลอด ทั้งบุคลิกภาพ ดังนั้น การเข้าร่วมกลุ่มของเพื่อน จึงมีอิทธิพลสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของ ตนเองอย่างแน่นอน

สรุปได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน เป็นการส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ความประพฤติ การปรับตัว การดำรงชีวิตในโรงเรียน การเรียน เจตคติ คุณธรรมและจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรวัดน์ ขจรวิทย์ (2561) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านวัฒนธรรมการเรียน ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ประวีณา โภควณิช และต้องลักษณ์ บุญธรรม (2560) ได้ศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานปัจจุบันของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทาง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ตามความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนี้ 1) ด้านภูมิทัศน์ จัดให้มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ 2) ด้านความปลอดภัย จัดให้มีสัญญาณไฟสัญญาณกริ่ง ป้ายข้อความสัญลักษณ์เพื่อเตือนสิ่งที่เป็นอันตราย จุดที่ห้าม 3) ด้านอาคารสถานที่ จัดให้มีห้องน้ำสำหรับคนพิการ 4) ด้านการบริหารจัดการ บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมด้านการจัดสภาพแวดล้อม 5) ด้านการเรียนการสอน จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนเพียงพอต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาการสอนสำหรับเด็กพิเศษ ตามลำดับ

แก่นนคร พูนกลาง (2559, หน้า 62) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการและการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2558 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามลำดับ 2) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือด้านการบริหารด้านการเรียนการสอนและด้านอาคารสถานที่ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมชาย พึ่งอิม (2556, หน้า 74) ได้วิจัยการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดบางกระสอบ (เชยบุญปลุกราษฎร์อุปัถม์ภัก) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดบางกระสอบ (เชยบุญปลุกราษฎร์อุปัถม์ภัก) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดบางกระสอบ ตามกลยุทธ์ REBUILT ทั้งโดยรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีสภาพแวดล้อมทางการเรียน เรียงอันดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักเรียน และด้านอาคารสถานที่

สุกฤษฎี อัญบุตร และคณะ (2554, หน้า 59) ได้วิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศ และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศ โดยจำแนกตามประเภทของบุคคลและประเภทของโรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศ จำนวน 363 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านสังคมกลุ่ม

เพื่อน รองลงมาคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ จำแนกตามประเภทของบุคคล พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ อยู่ในระดับมากและนักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ อยู่ในระดับมาก

จรรยา วรธนะเวช (2553, หน้า 72) ได้ศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดติฬาลงนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียน 4 ด้าน คือ ความเหมาะสมของสภาวะแวดล้อม ความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานความเหมาะสมในการดำเนินการด้านกระบวนการ และประเมินผลผลิตโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนผลการประเมิน พบว่า ด้านความเหมาะสมของสภาวะแวดล้อมของโครงการปรากฏว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่กำหนดด้านความพร้อมของปัจจัยในการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า โครงการมีความพร้อม ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดโดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุดการประเมินด้านการดำเนินการกระบวนการของโครงการขั้นเตรียมการขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนและขั้นประเมินผลและรายงานโดยรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมธี พิกุลทอง (2553, หน้า 66) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สังกัด ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาต้องการให้ภาควิชาจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ คือ การติดตั้งระบบปรับอากาศในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้ครบทุกห้อง การปรับปรุงความสะอาดของบริเวณรอบอาคารเรียนให้สะอาดยิ่งขึ้น และการติดตั้งกล่องวงจรปิดในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องการให้ภาควิชาจัดเสวนาพบรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน จัดกิจกรรมประกวดการแสดงแนวสร้างสรรค์ จัดการสัมมนาระหว่างคณาจารย์ ผู้ปกครอง และนักศึกษา จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่ชุมชนประจำปี จัดตั้งสโมสรกีฬาในนามภาควิชา การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริการการศึกษา นักศึกษาต้องการให้ภาควิชาจัดให้มีห้องพยาบาล จัดให้มีการบริการยืม-คืนอุปกรณ์ ประกอบการเรียนเฉพาะรายวิชา จัดให้มีศูนย์ถ่ายเอกสาร

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ นักศึกษาต้องการให้ภาคีวิชาดูแลให้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา จัดให้มีห้องเรียนที่พร้อมด้วยเครื่องฉาย เครื่องขยายเสียงและอินเทอร์เน็ตทุกห้อง จัดทัศนศึกษาสถานประกอบการ

ชาลี ต่องสู (2552, หน้า 68) ได้ทำการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนและนักเรียน จำนวน 29 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยใช้หลักการของวงจรบริหารงานคุณภาพ PDCA โดยดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง ดังนี้ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน ประกอบด้วย 4 ด้านคือด้านบุคลากร ด้านกฎระเบียบ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน มี 4 ด้าน คือด้านการบริหาร ด้านอาคารสถานที่ ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านชุมชน 3) ผลการศึกษา ความพึงพอใจของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน ที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่าครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักเรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก

รัตนาภรณ์ ศรีพุ่มบาง (2550, หน้า 81) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนสถาบันการ พลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลางสามอันดับแรกได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านกิจกรรมผู้เรียน

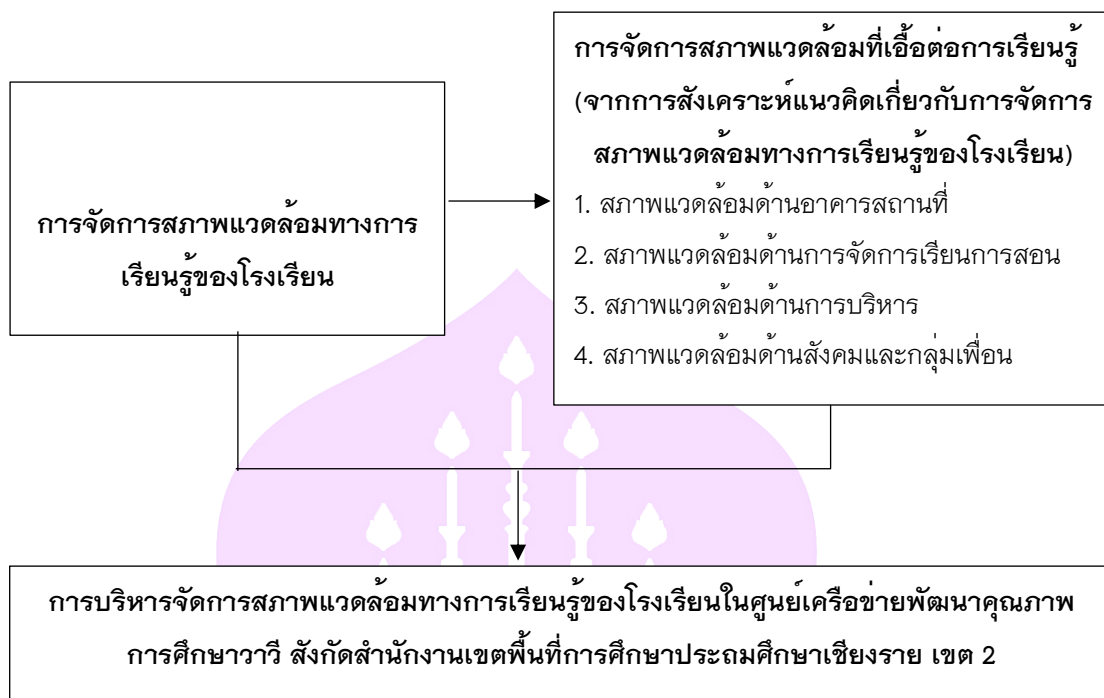
สุธาวรินทร์ บุญเกิด (2550, หน้า 77) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองยายอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิเคราะห์โดยรวมและรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับมากยกเว้นด้านอาคารสถานที่และด้านการให้บริการผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลางโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อยคือด้านการจัดกิจกรรมผู้เรียน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนด้านการเรียนการสอน ด้านการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองความมุ่งหวังของผู้เรียนด้านอาคารสถานที่และด้านการให้บริการผู้เรียนจำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จะเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้สถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน และพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จต่อไป และในการพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาผลการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับบริหารการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ 2) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน 3) สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร 4) สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน ได้ตั้งภาพที่ 1

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการและข้อเสนอแนะ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนใน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดย มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชากรดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 8 คน และครู จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2, 2563) ดังตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาวาวี จำนวน 100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2, 2563)

ลำดับ ที่	โรงเรียน	จำนวน ประชากร	ผู้บริหาร		ครู	
			ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1	โรงเรียนโป่งกลางน้ำประชาสรรค์	20	1	-	7	12
2	โรงเรียนบ้านวาวี	30	1	-	11	18
3	โรงเรียนบ้านขุนสรวย	7	-	1	2	4
4	โรงเรียนดอยเวียงวิทยา	7	1	-	2	4
5	โรงเรียนบ้านมังกาล่า	10	1	-	2	7
6	โรงเรียนบ้านแม่โงะเย้า	7	1	-	2	4
7	โรงเรียนบ้านเลาฮี	12	1	-	4	7
8	โรงเรียนบ้านปางกิว (ศุภสิทธิ์มหาคุณ)	7	1	-	2	4
รวมทั้งสิ้น		100	7	1	32	60

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น เพื่อสอบถามการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม สถานภาพการปฏิบัติงาน เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ววีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล และหาคุณภาพเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาววีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับแบบสอบถาม

3. ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำ นิยามศัพท์ในการศึกษา และนำนิยามเชิงปฏิบัติการมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

4. นำแบบสอบถาม ฉบับร่างที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไข ให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

5.1 นายวิชา สมบุญ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว (เพ็ญเกียรติคึก)
5.2 นายเอก กันทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยมะฆาง
5.3 ดร.ณัฐวุฒิ สวัสดิ์	อาจารย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์และความครอบคลุมของเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

ข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องหรือไม่ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจข้อคำถามนั้น วัดตรงตามจุดประสงค์ของการวัด
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจข้อคำถามนั้น วัดไม่ตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับหลักการโดยใช้สูตร ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 117)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่ต้องการ

ΣR แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามพบว่าได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้ออยู่ที่ 0.67–1.00

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

7. นำแบบสอบถาม จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย/ชุด ประกอบด้วยผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 แต่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาอาวุโส จำนวน 30 คน

8. นำแบบสอบถาม ที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87

9. จัดแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมส่งไปยังประชากรในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ขอลงหนังสือจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา-เชียงรายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอาวุโส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ

4. จำแนกแบบสอบถามโดยการคัดแยกฉบับตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว นำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม สรุปข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์

เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะประมวลผลในการหาค่าการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของประชากร จำแนกตาม สถานภาพในการทำงาน และประสบการณ์การทำงานโดยใช้ ค่าร้อยละ เสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตารางแล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติมาแปลผลของข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 121)

4.51–5.00 แปลความหมายว่า มีการดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมทาง การเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 แปลความหมายว่า มีการดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมทาง การเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 แปลความหมายว่า มีการดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 แปลความหมายว่า มีการดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 แปลความหมายว่า มีการดำเนินการจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. นำผลวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยสรุปจากความถี่ของ ผู้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นและอธิบายผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
  - 1.1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่า IOC
  - 1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน
  - 2.1 ค่าร้อยละ
  - 2.2 ค่าเฉลี่ย (μ)
  - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการและข้อเสนอแนะสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีโดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

- (μ) แทน ค่าเฉลี่ย
 σ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
f แทน ค่าความถี่

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในส่วนนี้แสดงผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตาราง 4 แสดงสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	39	39.00
	หญิง	61	61.00
	รวม	100	100.00
ตำแหน่งงาน	ผู้บริหารสถานศึกษา	8	8.00
	ครู	92	92.00
	รวม	100	100.00
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	80	80.00
	ปริญญาโท	20	20.00
	รวม	100	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	61	61.00
	จำนวน 5-10 ปี	27	27.00
	10 ปี ขึ้นไป	12	11.00
	รวม	100	100.00

ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 100 คน ในด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 และเพศชายจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 ด้านอายุ โดยมีตำแหน่งงานผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และตำแหน่งครูจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 โดยมีวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และปริญญาโทจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 รองลงมา จำนวน 6-10 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และ จำนวน 10 ปี จำนวน 12 คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน สรุปผลงานวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยรวม

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่	4.48	0.56	มาก	4
2. สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน	4.57	0.55	มากที่สุด	3
3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร	4.63	0.53	มากที่สุด	1
4. สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน	4.61	0.52	มากที่สุด	2
รวม	4.57	0.54	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57, \sigma = 0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ($\mu = 4.63, \sigma = 0.53$) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน ($\mu = 4.61, \sigma = 0.52$) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน ($\mu = 4.57, \sigma = 0.55$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ($\mu = 4.48, \sigma = 0.56$) สรุปเป็นรายด้านในตาราง 5-9

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอาวุโอสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่	การดำเนินการ N = 100		แปลผล	ลำดับที่
	μ	σ		
1. สถานศึกษามีการวางแผนการเพื่อจัดสภาพแวดล้อมการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.31	0.58	มาก	10
2. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.36	0.58	มาก	5
3. สถานศึกษามีการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบที่มีความแข็งแรงและมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุโรคติดต่อ	4.35	0.58	มาก	6
4. สถานศึกษามีการจัดทำแผนผังบริเวณอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ให้เกิดความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน	4.39	0.60	มาก	4
5. สถานศึกษามีการจัดให้มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้	4.36	0.59	มาก	5
6. สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	4.34	0.55	มาก	7
7. สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกายของผู้เรียน	4.33	0.60	มาก	8

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
8. สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างและการระบายอากาศเพียงพอไม่มีเสียงรบกวน	4.32	0.60	มาก	9
9. สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสถานที่สำหรับรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ	4.39	0.62	มาก	4
10. สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสถานที่สำหรับรับประทานอาหารที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	4.62	0.55	มากที่สุด	3
11. สถานศึกษามีสถานที่เล่นกีฬาที่เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	4.68	0.51	มากที่สุด	2
12. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการห้องพิเศษที่มีคุณภาพ พร้อมใช้งาน	4.68	0.55	มากที่สุด	2
13. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการห้องพิเศษให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัยอยู่เสมอ	4.78	0.48	มากที่สุด	1
14. สถานศึกษามีการตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.78	0.42	มากที่สุด	1
โดยรวม	4.48	0.56	มาก	

ผลการวิเคราะห์ ด้านอาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัยอยู่เสมอ

($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.48$) และสถานศึกษามีการตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.42$) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีสถานที่เล่นกีฬาที่เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.51$) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษที่มีคุณภาพพร้อมใช้งาน ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.55$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการเพื่อจัดสภาพแวดล้อมการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.58$)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียน การสอน	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
1. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	4.58	0.57	มากที่สุด	6
2. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.67	0.51	มากที่สุด	2
3. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม	4.60	0.57	มากที่สุด	5
4. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านการคิดและทักษะในการเรียนรู้	4.67	0.49	มากที่สุด	2

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียน การสอน	การดำเนินการ N = 100		แปลผล	ลำดับที่
	μ	σ		
	5. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการ เรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้	4.63		
6. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ สร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและศักยภาพในการเรียนรู้ ของตน	4.67	0.53	มากที่สุด	2
7. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู จัดการเรียนรู้และการประเมินผลที่เป็นธรรมชาติ	4.66	0.54	มากที่สุด	3
8. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและ กำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน	4.76	0.47	มากที่สุด	1
9. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัด กระบวนการเรียนรู้มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ รับผิดชอบในงานของตนอย่างเหมาะสม	4.60	0.59	มากที่สุด	5
10. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ติดตามตรวจสอบงานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมาย	4.50	0.50	มาก	7
11. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ประเมินการทำงานและการจัดการเรียนตาม สภาพจริง	4.32	0.58	มาก	9
12. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการ จัดการเรียนการสอน	4.39	0.60	มาก	8
13. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู ทบทวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไป ปรับปรุง พัฒนา	4.39	0.62	มาก	8
โดยรวม	4.57	0.55	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57, \sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ($\mu = 4.76, \sigma = 0.47$) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ($\mu = 4.67, \sigma = 0.51$) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านการคิดและทักษะในการเรียนรู้ ($\mu = 4.67, \sigma = 0.49$) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและศักยภาพในการเรียนรู้ของตน ($\mu = 4.67, \sigma = 0.53$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประเมินการทำงานและการจัดการเรียนตามสภาพจริง ($\mu = 4.32, \sigma = 0.58$)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารวิสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
1. สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.57	0.50	มากที่สุด	5
2. สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.50	0.59	มาก	7
3. สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่วางไว้	4.56	0.56	มากที่สุด	6

ตาราง 8 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
4. สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.64	0.52	มากที่สุด	4
5. สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงเพื่อมอบหมายงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.68	0.51	มากที่สุด	3
6. สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.69	0.51	มากที่สุด	2
7. สถานศึกษามีการสนับสนุนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.68	0.57	มากที่สุด	3
8. สถานศึกษามีการนิเทศติดตามการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.68	0.51	มากที่สุด	3
9. สถานศึกษามีการประเมินการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.64	0.54	มากที่สุด	4
10. สถานศึกษามีการทบทวนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนา	4.70	0.50	มากที่สุด	1
โดยรวม	4.63	0.53	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ด้านการบริหาร พบว่าด้านการบริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ สถานศึกษามีการทบทวนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนา ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.54$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.51$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.59$)

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่าวีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน

สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
1. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเป็นมิตร	4.76	0.45	มากที่สุด	2
2. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน	4.78	0.46	มากที่สุด	1
3. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน	4.73	0.49	มากที่สุด	3
4. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้เรียน	4.65	0.50	มากที่สุด	4

ตาราง 9 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน	การดำเนินการ		แปลผล	ลำดับที่
	N = 100			
	μ	σ		
5. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการด้านการปรับตัวของผู้เรียน	4.55	0.54	มากที่สุด	6
6. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี	4.57	0.56	มากที่สุด	5
7. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน	4.44	0.56	มาก	7
8. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครู	4.43	0.56	มาก	8
โดยรวม	4.61	0.52	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.61$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.46$) รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเป็นมิตร ($\mu = 4.76$, $\sigma = 0.45$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครู ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.56$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ
สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
วารวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตาราง 10 แสดงข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารวิ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ข้อเสนอแนะในการพัฒนา	ความถี่ (f)
สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่	
1. ควรปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้งาน เอื้อต่อการ เรียนรู้	24
2. ควรจัดสรรงบประมาณมาสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี	15
3. ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาอาคารสถานที่ของ โรงเรียน	9
สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน	
1. ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน	16
2. ควรการยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบและคิดอย่างมีวิจารณญาณ ค้นพบ ตนเอง	7
3. ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้	5
สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร	
1. ควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	33
2. ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน	24
สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน	
1. ควรจัดกิจกรรมเสริมทางด้านวิชาการ เช่น พี่สอนน้อง พี่สอนเพื่อน	15
2. ควรออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มอย่างหลากหลาย และเปลี่ยนกลุ่ม	8

ผลการวิเคราะห์ พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ควรปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้งานเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ควรจัดสรรงบประมาณมาสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี และควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาอาคารสถานที่ของโรงเรียน ตามลำดับ

2. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน รองลงมาคือ การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ค้นพบตนเอง และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามลำดับ

3. สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมเสริมทางด้านวิชาการ เช่น พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน รองลงมาคือ ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มอย่างหลากหลายและเปลี่ยนกลุ่ม ตามลำดับ

4. สภาพแวดล้อมด้านบริหารการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือ ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครู จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2, 2563)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามปัญหาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษาวาวี โดยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม สถานภาพการปฏิบัติงาน เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี มี 4 ด้าน ได้แก่ นี้ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน ของศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เกี่ยวกับการ ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่า ร้อยละ (Percentage) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่อการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปผลงานวิจัยได้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ตอบ แบบสอบถามทั้งหมด 100 คน ในด้านเพศ พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด และมีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด คือ น้อยกว่า 5 ปี รองลงมา จำนวน 6-10 ปี และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำที่สุดคือ จำนวน 10 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

2. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวาวิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่

2.1 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการทบทวนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2.2 สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประเมินการทำงานและการจัดการเรียนตามสภาพจริง

2.3 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัยอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีการวางแผนการเพื่อจัดสภาพแวดล้อมการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.4 สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน รองลงมา คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเป็นมิตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครู

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีดังนี้

3.1 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ควรปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน แหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้งานเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ ควรจัดสรรงบประมาณมาสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี และควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาอาคารสถานที่ของโรงเรียน ตามลำดับ

3.2 สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน รองลงมาคือ การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ค้นพบตนเอง และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ตามลำดับ

3.3 สภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมเสริมทางด้านวิชาการ เช่น พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน รองลงมาคือ ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มอย่างหลากหลายและเปลี่ยนกลุ่ม ตามลำดับ

3.4 สภาพแวดล้อมด้านบริหารการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีค่าความถี่สูงสุด ได้แก่ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือ ให้ชุมชนได้มา มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

อภิปรายผล

จากผลวิจัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่ค้นพบนำมาอภิปรายผลงานวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลวิจัย พบว่าการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนได้วางแผนกรอบนโยบายที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่คาดหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ต่อสังคมตามหน้าที่ของตนเอง และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และนักเรียนฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูคอยแนะนำภายใต้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมพร้อมกับการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความรัก ความไว้วางใจ ศรัทธา เชื่อมมั่น ทำให้นักเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรวัฒน์ ขจรวิทย์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกลุ่มเพื่อน ส่วนด้านอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเห็นความสำคัญในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งทำให้นักเรียนที่ปฏิบัติงานร่วมกันสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ทำให้มีประสิทธิภาพของงานมากยิ่งขึ้น เพราะทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวคิดต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดแนวทางที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างสมเหตุสมผล เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัฐราพร พิษญากร (2561, หน้า 94) ได้ศึกษา รายงานการประเมินโครงการการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดลุ่ม พบว่า การประเมินโครงการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดลุ่ม ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีผลการ ประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2 สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าครูผู้สอนส่วนมากเป็นครูที่มีอายุน้อย จึงมีความกระตือรือร้นและมีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี เพราะได้สอนตรงตามรายวิชา ที่ตนเองถนัด มีการจัดเตรียมการสอนใช้สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน ทำให้นักเรียนมีความสนใจ สนุกและเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด และปฏิบัติจริง พร้อมทั้งโรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประวีณา โภควณิช (2559, หน้า 61-62) เรื่องแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ

สถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์ของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามได้อย่างมาก โดยเฉพาะในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับอาคารเรียน สถานที่ โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมได้มีร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีอาคารเรียน ห้องเรียนเพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อต่าง ๆ สมบูรณ์พร้อมใช้งาน ห้องเรียนมีสภาพสะอาด เครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวนเพียงพอต่อนักเรียนเพราะสภาพแวดล้อม บุคคลและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ก่อเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกตินิกิ เครือขนาด (2555, หน้า 121) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนชุมชนวัดหนองค้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียน เช่น กีฬาสีภายใน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันรู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีความสนุกสนานในระหว่างที่ทำกิจกรรมกันกับเพื่อน สอดคล้องกับของ สุรวัดณ์ ขจรวิทย์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

2.1 สภาพแวดล้อมด้านบริหาร คือ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานเขียนของ บุญนำ คันชั่งทอง (2552, หน้า 89) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนบ้านสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนต้องมีการจัดหา

งบประมาณเพื่อช่วยสนับสนุนการบริหารงานด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยขอรับการสนับสนุนจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน คือ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติกาญจน์ ทองเพิ่ม (2552, หน้า 71) ได้ศึกษาผลการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเตาถ่าน จังหวัดชลบุรี ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนว่าโรงเรียนจะต้องใช้วิทยากรภายนอก หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

2.3 สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่คือปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียนแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมใช้งานเอื้อต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับงานเขียนของ จรรยา วรรณเวช (2553, หน้า 86) ได้ศึกษาผลการประเมินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดดีหลวงนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 และให้ข้อเสนอแนะด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนจะต้องมีการปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2.4 สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน คือ จัดกิจกรรมเสริมทางด้านวิชาการ เช่น พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน สอดคล้องกับงานเขียนของ ลลิตา เจริญราษฎร์ (2554, หน้า 171) ที่ได้ศึกษาผลการบริหารการจัดการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน โรงเรียนบ้านหนองไช่เหล็ก จังหวัดอุบลราชธานี และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าในการบริหารการจัดการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนต้องมีการส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้อง ในการจัดกิจกรรมนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นสถานักเรียน ลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมกีฬา จะมีการรวมกลุ่มคละกัน ในแต่ละช่วงชั้น ทำให้นักเรียนมีความผูกพัน สนับสนุน รักพี่ รักเพื่อน รักสถาบัน โรงเรียนมีการเสริมสร้างการพัฒนากระบวนการวิธีในการจัดการเรียนรู้ ความเข้าใจ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียน มีความเข้าใจคุณลักษณะนิสัยของประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการทำงานเป็นทีม ในด้านการเรียนการสอน ได้จัดให้มีโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน สอนน้อง ในการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน และในช่วงปลายปีการศึกษา ฝ่ายแนะแนวได้เชิญรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในการศึกษามาให้คำแนะนำกับรุ่นน้อง ในวันที่นักเรียนจบการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ

ผลการศึกษาการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้อของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวิ สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรที่มี เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้อของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย

พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวววิไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับ จุฑามาต พูลย์รัตน์ (2555) ได้ทำการศึกษาการให้บริการห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นในการให้บริการห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในด้านอุปกรณ์การศึกษา และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้รับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และน้อยที่สุดคือ ด้านการบริการห้องสมุดผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริการห้องสมุดอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ พบว่าปัจจัยด้านหลักสูตรและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นในการให้บริการห้องสมุด การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวววิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 นำเสนอข้อเสนอแนะในงานวิจัยได้ดังนี้

1. ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวววิ ควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร โดยเฉพาะเรื่องการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด
2. ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวววิ ควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะเรื่องสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประเมินการทำงาน และการจัดการเรียนตามสภาพจริงเนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด
3. ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวววิ ควรกำหนดนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ โดยเฉพาะเรื่องสถานศึกษามีการวางแผนการเพื่อจัดสภาพแวดล้อมการใช้

อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี ควรส่งเสริมให้โรงเรียนใน ศูนย์เครือข่าย มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนโดยเฉพาะเรื่อง ให้สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างผู้เรียนกับครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการอาคารสถานที่ ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2

2. ควรศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษา วาวี กับศูนย์เครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้ครอบคลุมในทุกบริบทพื้นที่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองกิจการนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). **จิตวิทยาวัยรุ่นและเอกสารเรื่องเทคนิคการปรึกษาเชิงจิตวิทยาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา เทวศรีณยดิษฐ์. (2554). **ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้โรงเรียนอนุบาลบ้านเตาถ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.** ชลบุรี: โรงพิมพ์โรงเรียนอนุบาลบ้านเตาถ่าน.
- เกตุณี เครือนาค. (2555). **การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดหนองค้อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- แก่นนคร พูนกลาง. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** งานนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2550). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** ขอนแก่น: คลิ่งนานาวิทยา.
- จรรยา วรธนะเวช. (2553). **ผลการประเมินโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดดีหลวงนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1.** สงขลา: โรงพิมพ์โรงเรียนวัดดีหลวงนอก.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- จุฑามาศ พูลยรัตน์. (2555). **การบริการห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ชาลี ต่องสู. (2552). **การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1.** แม่ฮ่องสอน: โรงพิมพ์โรงเรียนบ้านปางปึง-ราษฎร์บำรุง.
- ชุตติกาญจน์ ทองเพิ่ม. (2552). **ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านเตาถ่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.**

- ชลบุรี: โรงพิมพ์โรงเรียนอนุบาลบ้านเตาถ่าน.
- ทรงศนีย์ วรหาคำ. (2559). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2551). องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ธเนศ ขำเกิด. (2551). การพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้เทคนิคการ
วางแผนเป็นทีม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- นัฐราพร พิษญากร. (2561). การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพ
ด้านการศึกษาโรงเรียนวัดลุ่ม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี:
โรงพิมพ์โรงเรียนวัดลุ่ม.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2543). หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ตระกูลไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า
กับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 3(1), 22-24.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญนำ คันขังทอง. (2552). ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียน
บ้านสามโคก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1. สุรินทร์:
โรงเรียนบ้านสามโคก.
- บุญทรง สังข์ทอง. (2537). การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียน
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงและต่ำ เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์
ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ประภาพรธน รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก:
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ประวีณา สันป่าแก้ว. (2559). ความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ
การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน สำนักงาน
เขตพื้นที่ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ประวีณา โภควนิช. (2559). แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ
สถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

- ประวีณา โภควณิช และต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2560). ความต้องการจำเป็นของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดทุมธานี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 10(2), 316–328.
- ประเวศ เวชชะ. (2559). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พระมหาอำนาจ ครอบบุญ. (ม.ป.ป.). *การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ภาณุมาศ ใจซื่อ. (2559). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนบ้านห้วยกบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- เมธี พิกุลทอง. (2553). *รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของนักศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- รัตนาภรณ์ ศรีพุ่มบาง. (2550). *สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี*. งานนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ลลิตา เจริญราษฎร์. (2554). *การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียน โรงเรียนบ้านหนองไชนก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. อุบลราชธานี: โรงเรียนบ้านหนองไชนก.
- วรมน ยาดี. (2558). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจันทเขลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2*. งานนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2550). *การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2553). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชิต เทพประสิทธิ์. (2551). *การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียนคอมพิวเตอร์*.

สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.gotoknow.org/blog/useit/>
 วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). **กระบวนการบริหาร**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินท์ติ้ง.
 วิรัตน์ บัวขาว. (2553). จัดการเรียนรู้การสอนอย่างไรให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข.

ประชากรศึกษา, 51(1), 24.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). **แนวคิด ทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา**
 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาการจัดการศึกษาวาวิ. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.

เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

สมชาย พึ่งอิม. (2556). **การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโรงเรียนวัดบางกระสอบ**

(**เชยบุญปลูกราษฎร์อุปถัมภ์**) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สมุทรปราการ เขต 1. สมุทรปราการ: โรงพิมพ์โรงเรียนวัดบางกระสอบ

(**เชยบุญปลูกราษฎร์อุปถัมภ์**).

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2545). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). **การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร** (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: จีพีไอเบอร์พริ้นท์.

สุกฤษฎี อัญบุตร และคณะ. (2554). **การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา**

ในโรงเรียนหลักชั้นต้นของกองทัพอากาศ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.

สุธาวรินทร์ บุญเกิด. (2550). **ความพึงพอใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน**

ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองยายอินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สระแก้ว เขต 1. งานนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สุปราณี สนธิรัตน์. (ม.ป.ป.). **วิธีเพิ่มสมรรถภาพในการเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรวัดณ์ ขจรวิทย์. (2561). **การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้**

ของนักเรียนโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2562). **รายงานผลการพัฒนา**

คุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2561. เชียงราย: โรงพิมพ์สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2563). **แผนกลยุทธ์พัฒนา**

คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2559 – 2562). เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

อมรินทร์ กิจศิริรัตน์. (2556). **ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารตามหลัก**

ธรรมาภิบาลในเขตเทศบาลเมืองจันทนิมิต จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ ปร.ม.,
มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อรรณสิทธิ์ สุทธิวารี. (2550). **ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในโครงการ
หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด.** งานนิพนธ์ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกวิณิต พรหมรักษา. (2555). **ทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ขั้นสูง.** กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.

Astin, A.W. (1986). **The college environment.** New York: American Council on Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ นายวิชา สมบุญ

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว (เพ็ชร์คี้อีทศ์ดอก) ต.วารวิ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

2. ชื่อ นายเอนก กันหา

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับชำนาญการ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านห้วยมะซาง ต.วารวิ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย

3. ชื่อ ดร.ณัฐวุฒิ สัพโส

ตำแหน่ง อาจารย์

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ข เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. การตอบแบบสอบถามฉบับนี้ จะไม่กระทบต่อตัวผู้ตอบแบบสอบถาม และต่อหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวว

การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาววของผู้ตอบแบบสอบถามต่อไปในอนาคต ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้เก็บรักษาไว้เป็นความลับ จะนำผลมาใช้เฉพาะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่าน เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายกฤษณ์ ก่อสละ

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน
ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายลงใน (✓) ตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- ( ) 1.1 ชาย
- ( ) 1.2 หญิง

2. ตำแหน่งงาน

- ( ) 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
- ( ) 2.2 ครู

3. วุฒิการศึกษา

- ( ) 3.1ปริญญาตรี
- ( ) 3.2 ปริญญาโท

4. ประสบการณ์การทำงาน

- ( ) 4.1 น้อยกว่า 5 ปี
- ( ) 4.2 จำนวน 5-10 ปี
- ( ) 4.3 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 2

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับจัดการ
สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวี
ตามสภาพจริง โดยเลือกตอบดังนี้

- 5 หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวีอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวีอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวีอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวีอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาาวีอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาาวี	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่					
1	สถานศึกษามีการวางแผนการเพื่อจัดสภาพแวดล้อมการใช้ อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้					
2	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ในการ จัดกิจกรรมเพื่อเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
3	สถานศึกษามีการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบที่มีความ แข็งแรงและมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุโรคติดต่อ					
4	สถานศึกษามีการจัดทำแผนผังบริเวณอาคารเรียน อาคาร ประกอบ ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ให้เกิดความเหมาะสม กับพัฒนาการของผู้เรียน					

ข้อที่	สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ (ต่อ)					
5	สถานศึกษามีการจัดให้มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้					
6	สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนใหม่ที่มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน					
7	สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกายของผู้เรียน					
8	สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดห้องเรียนใหม่ที่มีแสงสว่างและการระบายอากาศเพียงพอไม่มีเสียงรบกวน					
9	สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสถานที่สำหรับรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ					
10	สถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสถานที่สำหรับรับประทานอาหารที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
11	สถานศึกษามีสถานที่เล่นกีฬาที่เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
12	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษที่มีคุณภาพ พร้อมใช้งาน					
13	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการ ห้องพิเศษให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัยอยู่เสมอ					
14	สถานศึกษามีการตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพใช้งานเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
	สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน					
15	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่จูงใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
16	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					

ข้อที่	สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วารวิ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	สภาพแวดล้อมตามการจัดการเรียนการสอน (ต่อ)					
17	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม					
18	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนทั้งด้านการคิดและทักษะในการเรียนรู้					
19	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้					
20	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและศักยภาพในการเรียนรู้ของตน					
21	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้และการประเมินผลที่เป็นธรรม					
22	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน					
23	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการบวนการมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้รับผิดชอบในงานของตนอย่างเหมาะสม					
24	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูติดตามตรวจสอบงานที่ผู้เรียนได้รับมอบหมาย					
25	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูประเมินการทำงานและการจัดการเรียนตามสภาพจริง					
26	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนการสอน					
27	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทบทวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา					

ข้อที่	สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร					
28	สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
29	สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
30	สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่วางไว้					
31	สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
32	สถานศึกษามีการประชุมชี้แจงเพื่อมอบหมายงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
33	สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา					
34	สถานศึกษามีการสนับสนุนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในสถานศึกษา					
35	สถานศึกษามีการนิเทศติดตามการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
36	สถานศึกษามีการประเมินการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					
37	สถานศึกษามีการทบทวนการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง พัฒนา					
	สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน					
38	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นเป็นมิตร					
39	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน					

ข้อที่	สภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวารี	ระดับการปฏิบัติ				
	สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน (ต่อ)	5	4	3	2	1
40	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา เอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน					
41	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา เป็นแบบอย่างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้เรียน					
42	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาการด้านการปรับตัวของผู้เรียน					
43	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี					
44	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลใน การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน					
45	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลใน การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครู					

4. สภาพแวดล้อมด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน มีแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ อย่างไร

4.1 หลักการบริหารจัดการด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนของผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 กระบวนการบริหารจัดการด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนของผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการด้านสังคมและกลุ่มเพื่อนของผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาตอบและแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก ค ตารางการหาค่า IOC

ค่า IOC ของแบบสอบถาม

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนา
คุณภาพการศึกษา วว ี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

คำชี้แจง แบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับจุดประสงค์ (IOC)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

อธิบายความหมาย ดังนี้

ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ตรงเนื้อหาจริง	+1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ
ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ตรงเนื้อหาจริงหรือไม่	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ
ความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ไม่ตรงเนื้อหา	-1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อความนั้น ๆ

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC)

เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียนใน
ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	รวมคะแนน		
1	1	1	1	3	1	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1	ใช้ได้
3	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1	ใช้ได้
7	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
8	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1	ใช้ได้
11	1	1	1	3	1	ใช้ได้
12	1	1	1	3	1	ใช้ได้
13	1	1	1	3	1	ใช้ได้
14	1	1	1	3	1	ใช้ได้
15	1	1	1	3	1	ใช้ได้
16	1	0	1	2	1	ใช้ได้
17	1	1	1	3	1	ใช้ได้
18	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
19	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3			
20	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
21	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
22	1	1	1	3	1.000	ใช้ได้
23	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
24	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
25	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
26	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
27	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
28	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
29	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
30	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
31	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
32	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
33	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
34	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
35	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
36	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
37	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
38	0	1	1	2	0.67	ใช้ได้
39	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
40	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
41	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
42	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
43	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวมคะแนน	ค่า IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3			
44	1	1	0	2	0.67	ใช้ได้
45	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00						

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	กฤษณุ ก่อสละ
วัน เดือน ปี เกิด	25 กันยายน 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดน่าน
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2545 วท.บ. (วิทยาศาสตร์การกีฬา), สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	159 ตำบลอ่างทอง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	กฤษณุ ก่อสละ. (ผู้บรรยาย). (1 เมษายน - 14 พฤษภาคม 2564). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. ในการประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 7 (หน้า 647- 661). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

